

Ampigáaman-σεβε Nelmuoyamma

Seβε daayo huɔya-maama-i Yesu-Kirsa yaa caraaya Nsãa-i baa-ma aa ce u nyegẽη-ma hã Diilon-ďũη-baamba-i ba da ba suɔ-ma.

Huɔηgu fan̄gu-na, *Orome ba *jãmatigi taa u ce Diilon-ďũη-baamba-i kpãncɔlgũɔ wuɔ ba ciε nie yan̄ ufan̄o-i aa ce Yesu-Kirsa yaa ba Yuntien̄o-i ta ba jaal-o. Seβε daayo dii sirẽiηa Diilon-ďũη-baamba-na Diilon-hũmelle wuɔsaan̄gu-na. Uu dii ηaa gbãnalãan̄gu, bĩmbaamba-i baa nelbiliemba-i baa *dɔrɔpɔuɔrbiemba-i ba ce wεima-i baa banna. U gbuyaa baa ãntigãama: Bĩmbĩpiɛlni dii, dadãa-niini dii, jũηo dii, *Tũmbilon̄o dii baa u dɔrηo, saasorcien̄o dii; ba haa u yerre-i *Babilɔni-i. Babilɔni-i nelle nan̄ yerre-i dumaan̄o-na, ηga di maacemma saa naa fa ku'i ciε seβε daayo-na ba haa di yerre-i saasorcien̄o-na. Bĩmbĩpiɛlni pigãan̄ fafaan̄gu, dadãa-niini pigãan̄ yaahuolo. Jũηo pigãan̄ *Sitãni-i. Tũmbilon̄o-i baa u dɔrηo-i, Yesu yaa baa Diilon-ďũη-baamba-i. Bĩmbĩnni bɔi dii, nii dii niehã-niehãi. Niehãi pigãan̄ Diilon̄o beyufien̄a yaa-i.

Seβε domma-na, Yesuη caraaya Nsãa-i a wan̄ maman̄ baa-yo *Asi Diilon-ďũη-baamba maama-na, ma yaa dii (sap. 1–3). Asi fan̄o yaa, ban̄ bĩη-yon̄ Turki-i nyun̄go-i-na.

Ku huon̄gu-na, *Diilon-Yallen̄ kãa baa-yo dɔrɔ-i-na u ka da maman̄, u waan̄ ma yaa-i (sap. 4–22). Wuɔ yiin̄gu dii baa yiin̄gu, Diilon̄o ka kor baman̄

haa ba nanḡa yuḡ hiere aa nyaar-yuḡ, aa kḡsuḡḡ
Sītāni-i baa u huḡḡ-baamba-i hiere. U ka hiel
hīefelēmma baa dḡrfelēḡo a tīēna baa u baamba-i.

Domma

¹ Nelma maḡ naa fuo aa Diilonḡo hā Yesu-Kirsa-i
baa-ma u duḡ puure-mēi pigāaḡ u cāarāamba-i,
ma yaa dii sēbē daayo-na. Nelma famma ka donḡ
ta ma ce yibienḡ daaya-na. Yesu-Kirsa puḡraa u
*dḡrpḡpuḡrbilonḡo-i baa nelma famma-i u ka tūnu
u cāarāḡo-i Nsāa-i baa-ma. ² Nsāa uḡ daa ma-
maḡ, Yesu-Kirsaḡ puḡraa ba ji tūnu-yuḡ baa Di-
ilonḡ-nelma maḡ, u waḡḡ ma yaa-i sēbē daayo-na.
³ Nelma famma cemmanḡ-huḡḡḡu hii tī, a ce du-
maanḡo-na, u maḡ duḡ kalaḡ sēbē daayo-i, kutienḡo
yunḡu dḡlaa. Bamaḡ da ba bi nu u huḡya-maama-i
aa bel-ma nammu hāi, kutaamba yunni bi dḡlaa.

Nsāa jaalunḡu-i

⁴ Muḡ Nsāa, muḡmēi nyegāaḡ sēbē daayo-i da mi
hā Diilonḡ-dūnni niehāi maḡ dii *Asi-i-na. Diilonḡo
maḡ dii, u yaa waa, u yaa ka waa; fuḡ baa yaleiḡa
niehāi* maḡ u caaḡḡu-na ba kāyā-nei aa fē na
hḡmmu-i. ⁵ Yesu-Kirsa fuḡ maḡ sa ciēḡ huhurma
baa Diilonḡ-nelma-i, u bi kāyā-nei aa fē na hḡmmu-i.
U yaa siire igēna kuomba hḡlma-na, aa u yaa
yuntaamba-i hiere hīēma-na ba yuntienḡo-i.

I maama dḡlnu *Kirsa-i. U siyaa ce u fereḡ
tāmmaḡ-kūḡḡu a hūu-ye i āmbabalma nyisēnni-
na. ⁶ U ciē-ye u nelle taḡḡ miē aa tiraa ce-
ye jigāntaaḡ miē i diē tiē cāa u To-i Diilonḡo-i.

* **1:4** Yaleiḡ daaya pigāaḡ *Diilonḡ-Yalle yaa-i.

Bəbəima-i baa f̄ŋgōtes̄inni gb̄ie baa u yaa-i hōnni-na hiere. Ma ciē!

⁷ Niēŋ u yaa juəŋ daayo duherru-na.†

Nuəmba-i hiere ba yufelle ka haa-yuə.

Halle bamaŋ f̄ūə-yo baa puəluŋgu-i ba ka da-yo.‡

Nuəmba-i nilēiŋa-na hiere ba ka haa ba nammu-i
ba yunnin̄ ta ba kaal u maama-na.

Ninsoŋo! Ma ka ce.

⁸ Itien̄o-i Diilon̄o-i W̄eimantien̄o maŋ dii, u yaa waa, u yaa ka waa; u ciēra wuə: «Muəmei yaan̄ga-i, muəmei huon̄gu-i.»

Yesu pigāan̄ Nsāa-i baa u f̄erē

⁹ Muə Nsāa, muəmei dii baa-na Yesu-Kirsa horre-na. Mul̄ieduəma yaa haan̄-yiē, Diilon̄-nellen̄-baan̄ miēmei hiere, aa i nyaarāa Yesu-i-na nyaarduəma yaa hiere. Ba bilaa-mi k̄ā baa-mi Patiməsi, dii dāmman̄-nuoraan̄gu holle-na, wuə mi ciē niē ta mi wan̄ Diilon̄-nelma-i baa nuəmba-i mi pigāan̄-ba Yesu-Kirsaŋ juə baa ninsoŋo maŋ.

¹⁰ Baŋ naana yiin̄gu maŋ ta ba jaal Itien̄o-i kuŋ juə hi, *Diilon̄-Yal diē sire-miē. Miē mi ne da molo piiye mi huon̄-yan̄ga-na da gbagaga ŋaa ba bu yerre. ¹¹ Kutien̄o taa u piiye wuə: «Niŋ dan̄ mamaŋ, nyegēŋ-ma sebe nuə ŋ saan̄-ma ŋ h̄ā nilēiŋa nieh̄āi waan̄ daaya Diilon̄-dūŋ-baamba-i: Efesi, Simine, Pergamu, Tiyatire, Sardesi, Filadelfi a naara La-wodise.»

¹² Mi mielāa ku yaa da mi ne uman̄ piiyen̄ baa-mi, a da s̄ēnē-fit̄imbaa nieh̄āi. ¹³ Fit̄imbaa daaba hōlma-na, moloŋo nan̄o waa yiēra ŋaa

† **1:7** Niēŋ Daniel sebe-i-na (Daniel) 7.13 baa Marke sebe-i-na 14.62.

‡ **1:7** Sakari (Zacharie) 12.10, Nsāa 19.37

Molon-Bieņo, uu naa dii jonjorbuo aa pēyē-yuo u pāmpīnanğa-na baa sēne-kpāņkpaanġu. ¹⁴ U yunġu naa gbuu pu da cagaa aa u yufieņa ta a caa ņaa dāamu. ¹⁵ U gbeini taa ni caa ņaa da ba kul kōvēllun-bīņkūņġu-i aa hu-ku kuņ caa dumaa, aa u yalle waa ņaa hūņjulamman duņ dumaa. ¹⁶ Mōeņa niehāi waa u nadienġa-na aa jigāpōruoņġu nanġu waa u nunġu-na, ku waa yammu hāi aa ku maama saa naa fa baa dōdōlma-i. U yaanġa taa ka carra ņaa bāaņ da ku hi yuhuoņġa-i kuņ carranġ dumaa. ¹⁷ Miņ daa-yo, mi pāņ cii nanyir u caanġu-na. U haa u nadienġa-i mie aa cira: «Baa yaņ ņ holle tie. Muōmei dīelūō-i, muōmei tuogbuole-i, ¹⁸ muōmei Cicēlmantienō-i. Mii naa ku, ņġa fiefie-i-na mi siire waa cicēlma, mi ka tīe gbula. Kuliinġu-i baa kuoņ-nelle-i hiere nii dii mei naņ-na. ¹⁹ Terienġu fanġu-na, nyegēņ niņ daa mamanġ: Mamanġ cieņ fiefie-i-na baa mamanġ ka jo hiere, nyegēņ-ma. ²⁰ Aa niņ daa mōeņa niehāi man mi nadienġa-na daaya-i, baa sēne-fitimbāa niehāi-baanġ daaba-i, yaņ mi waņ ni yunġu-i pigāaņ-ni: Mōeņa niehāi-waanġ daaya yaa *dōrpōpuōrbiemba man niēyaņ Diilonġ-dūņ-baamba man nilēiņa niehāi-waanġ daaya-na§, aa fitimbāa niehāi-baanġ daaba yaa Diilonġ-dūņ-baamba man nilēiņa niehāi-waanġ daaya-na.»

2

Yalle manġ kaa Efesi Diilonġ-dūņ-baamba wulaa

¹ «Nyegēņ sebe ņ waņ baa *dōrpōpuōrbilonō man niēyaņ Efesi Diilonġ-dūņ-baamba-i wuo: «Mōeņa niehāiņ yeņ umanġ nadienġ-na-i, aa u

§ 1:20 Nilēiņa fanġa yaa verse 11-na.

tuō wuōra sēne-fitimbaa niehāi-baamba hōlma-na, u nuŋ-āndaanŋu yaa daaku: ² Mi suō na maacemma-i baa na muliema-i baa na pāama-i hiere. Mi suyaa miε na sa gbāa ko na hōmmu-i baa nelbabalaamba-i. Bamaŋ karaaŋ coima-i wuō mei *pōpuōrbiemba, na firiiye-bei. ³ Na hinu pāama, na mulāaŋ mei maama-na aa na kūōma saa ji seŋ yinduōŋgu. ⁴ Nga nelma diei dii ma sa dōlnu-miε baa-na: Mi maamaŋ taa ma dōlnu-nei dumaa dielūō-i-na, ma sa tiraa dōlnu-nei dumaa fiεfiε-i-na. ⁵ Jōgaan na ne kuŋ ŋa naa waa dumaa yiinaa-i-na baa fiεfiε-i, ku saa piε ku-naa! Yaan aa na ta na ce nan taa na ce dumaa dielūō-i-na. Da na yagar, mi ka jo ji biε na fitiŋuō-i halaŋ-yo u terienŋu-na. ⁶ Kumaŋ dōlaan-minŋ baa-na ku yaa daaku: Nikola-baamba maacemmaŋ balannuŋ muōŋo-i dumaa, ma bi balannu namaanŋo-i dumei.»

⁷ «*Diilonŋ-Yallen wanŋ mamaŋ baa Diilonŋ-dūŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umanŋ duō u ka nu, u nu! Da ku saa yar umanŋ, cicēlmanŋ-tibiinŋu manŋ dii Diilonŋ-suonŋu-na*, mi ka hā kutienŋo-i kufanŋu bienŋa yaa u wuo.»

Yalle manŋ kaa Simine Diilonŋ-dūŋ-baamba wulaa

⁸ «Nyegēŋ sebe ŋ wanŋ baa *dōrpōpuōrbilonŋo manŋ niēyan Simine Diilonŋ-dūŋ-baamba-i wuo: «Umanŋ dielūō-i baa tuogbule-i, umanŋ naa ku aa sire, u ciēra: ⁹ Mi suō na muliema-i baa na nawalsinni-i. Nga coima saa fa, nawalaanŋ namaa sī, waanŋ namaa. Baŋ biēnanŋ na yirēiŋa-i

* **2:7** Cicēlmanŋ-tibiinŋu: Nieŋ ku kūŋgu-i Miwaanŋo jīnammanŋ-sebe-i-na 2.8-9 baa Ampigāamanŋ-sebe-i-na 22.2.

bienamma maŋ, mi suyaa-ku. Bamaŋ cieŋ ku-faŋgu-i ba ciēra bafamba *Yuifubaa, a ne da Yui-fukireiŋa sī; ba hieroŋo-i hiere Sitānitaamba!
 10 Baŋ ka haa muliema maŋ nei, baa na yaŋ ma tie na huleiŋa-i. Na saa da, *Sitāni ka ce ba dii banamba na hōlma-na kaso a sagalla-nei ne. Ba ka ce-na sūlma-i yinni cīncieluo. Da ba fiε'a ba ka ko-na, baa na cīina Diiloŋo hūmelle-i. Mafaŋ da ma ce, mi ka pā-na baa cicēlma maŋ sa tīeŋ dede.»

11 «*Diiloŋ-Yalleŋ waŋ mamaŋ baa Diiloŋ-dūŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umaŋ duo u ka nu, u nu! Da ku saa yar umaŋ, hāaliŋ-kuliŋgu yufelle-yuo.»

Yalle maŋ kaa Pergamu Diiloŋ-dūŋ-baamba wulaa

12 «Nyegēŋ sebe ŋ waŋ baa *dōrpōpuorbiloŋo maŋ niēyaŋ Pergamu Diiloŋ-dūŋ-baamba-i wuo: Jigāpōruoŋgu yeŋ baa umaŋ, u piiye baa-na. U jigāŋga dii baa yammu hāi aa ku maama saa fa baa dōdōlma-i. U ciēra wuo: 13 «Mi suo na nelle-i. Mi suyaa miε *Sitāni yaa di tieno-i. Nga na bilaa mi maama-i kpelle cor, a ce halle baŋ fiε ko Antipasi-i yibieŋa maŋ nuo-i na Sitāni-nelle-na, na saa cīina-miε. Antipasi saa tuo kar u huoyasaŋga baa Diiloŋ-nelma-i. 14 Nga nelma diei dii ma sa dōlno-miε baa-na: Na hōlma-na, nuamba namba cuu Balamu āndaanŋgu huon-nu. A ne da u yaa pigāaŋ Balaki-i u tāal *Isirahel-baamba-i dii-ba cufiēŋ-kūoma wuoma-na baa biŋwosīnni cemma-na.† 15 A naara kufaŋgu-i,

† 2:14 Balamu-i baa Balaki-i: Nieŋ ba kūŋgu-i Kāmman-sebe-i-na (Nombres) 25.1-2; 31.16.

nuamba namba bi cuu Nikola-baamba huon-nu na hōlma-na. ¹⁶ Terienḡu fanḡu-na, da na saa bir na ciluō-i, ku sie vaaya, mi ka kā kutaamba huon-nu baa jigāpōruonḡu maḡ mi nuḡu-na.»

¹⁷ «*Diilon-Ḳalleḡ waḡ mamaḡ baa Diilon-dūḡ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umanḡ duō u ka nu, u nu! Da ku saa yar umanḡ, mi ka hā-yo *mani maḡ fuyaa u tuō wuo aa bi hā-yo tāmpēpilande. Yefēlle nyegāaḡ tāmpēlle fande-na. Da ma hel fuō-i-na, molo sa suō yerre maḡ nyegāaḡ-die.»

Yalle maḡ kāa Tiyatire Diilon-dūḡ-baamba wulaa

¹⁸ «Nyegēḡ sebe ḡ waḡ baa *dōrpōpuōrbilonḡo maḡ niēyaḡ Tiyatire Diilon-dūḡ-baamba-i wuo: <Diilon-Bieḡo-i, u maḡ u yufieḡa caa ḡaa dāamu aa u gbeini ta ni caa ḡaa kōvēllu, u ciēra wuo: ¹⁹ Mi suō na maacemma-i, aa suō na nelnyulmu-i, aa suō wuo na haa na nanḡa miē, aa tiraa suō na pāama-i. Mi daa naḡ kāyāḡ banamba-i dumaa. Mi suyaa miē na vaa na fere fiēfiē-i a yaḡ dīelūō-i-na. ²⁰ Ḳga nelma diei dii ma sa dōlnu-miē baa-na: Na tiera ciēḡ daayo nuonḡu-i na cor. Mi gbē Sesabel yaa-i. Mi daayo sō wuo Diilonḡo'i puōraa-yo. U kar coima. U tāal mi cāarāamba-i u dii-ba biḡwosīnni cemma-na baa cufieḡ-kūōma wuoma-na. ²¹ Mi hāa-yo huonḡu wuo sī u ka nanna, ḡga u sa taara u nanna u biḡwosīnni-i. ²² Mi ka ce u galla yaahuol-gallamma. Bamaḡ ciēḡ biḡwosīnni-i baa-yo hiere, mi ka bi haa yaahuolo bei, mi saa yagar-ma da ba hiel ba gboluonḡu ciēḡ daayo biḡwosīnni-na. ²³ Mi ka ko u huon-baamba-i ku yaa Diilon-dūḡ-baamba-i nileiḡa-na hiere ba ka

suɔ wuɔ muɔmɛi suyaan̄ nelbiliemba kusūnni-i baa ba hɔmmu-i. Mi ka pã-na hiere a saa baa nan̄ ciɛ kuman̄ na da-na-diei-na hiere.†

24 «Aa yan̄ namaa naman̄ saa cu ciɛŋ daayo huon̄-nu Tiyatire-i-na, ban̄ b̄iŋ kuman̄ wuɔ «Sitãni-kusūngu» na saa taara na suɔ-ku, a ce dumaan̄o-na mi siɛ yuu-na baa wɛima. 25 N̄ga ma diei dii: Nan̄ nuɔ mi nun̄gu-i duma a h̄u-ku, bilaan̄-kuŋ kpelle dumɛi fuɔ mi jomma.

26 «Da ku saa yar baman̄, baman̄ da ba gbãa ce mi huɔŋga-i ji hi mi jomman̄-yiinḡu-i, mi ka haa kutaamba-i nilɛiŋa yun̄-nu.

27 Ba ka ta ba ce ba f̄ɔŋḡotes̄inni-i baa k̄ollun̄-b̄ɔɛŋa; uman̄ duɔ ce ba muonu-yuɔ ŋaa ba muyaanu bituon̄gu.Š

28 «F̄ɔŋḡũ faŋo-i muɔmi daa-yo mi To yaa wulaa-i; mi ka hã kutaamba-i baa-yo. Mi ka bi hã-ba cuom̄ɛle.»

29 «*Diilon̄-Yalleŋ wan̄ maman̄ baa Diilon̄-d̄iŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Uman̄ duɔ u ka nu, u nu!»

3

Yalle man̄ kãa Sardesi Diilon̄-d̄iŋ-baamba wulaa

1 «Nyeḡɛŋ sebe ŋ wan̄ baa *d̄ɔrp̄ɔpuɔrbilon̄o man̄ niɛyan̄ Sardesi Diilon̄-d̄iŋ-baamba-i wuɔ: «Diilon̄-Yaleiŋa niehãi* yen̄ baa uman̄, baa m̄ɛŋa

† 2:23 Nieŋ Gbelieman̄-nalãan̄gu-na (Psaume) 62.13 baa Seremi sebe-i-na (Jérémie) 17.10. Š 2:27 Gbelieman̄-nalãan̄gu 2.8-9.

* 3:1 Diilon̄-Yaleiŋa niehãi: Da ba cira Diilon̄-Yaleiŋa niehãi, ku saa ce ŋaa Yaleiŋa niehãi dii baa Diilon̄o-i, ŋga ba taara ba pigãan̄ wuɔ u *Yalle dii terni-na hiere aa di suɔ wɛima-i hiere.

niehāi-i; u ciɛra wuɔ: Mi suɔ na maacemma-i. Nuɔmba daa niɛ sɪ naa dii cicɛlma, a ne da na kuu. ² Bige-i ciɛ mi waŋ-ma dumaanɔ-na? Mi niɛ da na wɛima sa hel Diilonɔ-yufellenɔ. Terienɔgu faŋgu-na, siirenɔ! Aa kuufafaanɔgu maŋ tɪyāa cɛlle-kūŋgu-i na wulaa, na ne-ku dɛi ku baa ji kusirre gbuo! ³ Naŋ nuɔ Diilonɔ-nelma-i dumaa aa hūu-ma, yaan ma maama ta ma tɛnu-nei na wuɔ ma hūmelle-i dɛi aa na nanna na cilɔbabalaŋɔ-i. Da na saa sire yiɛra na gbeiniŋ, mi ka jo ji tugol-na ŋaa cuoyuo muɔ. Aa ma maaraa-na na suɔ miŋ ka jo huɔŋgu maŋ nuɔ-i.† ⁴ Nga banamba dii na hɔlma-na Sardɛsi-i-na, ba saa guɔla ba fɛrɛ. Kufanɔgu taamba yaa gbāa piɛ-mi. Ba ka dii jonɔgorpiɛlmba i tiɛ wuɔra.

⁵ « ‹Terienɔgu faŋgu-na, da ku saa yar umaŋ, kutienɔ ka bi dii jonɔgorpilaŋɔ bafamba temma-i, aa mi sa ji hur u yerre-i gbula cicɛlmanɔ-sebɛ-i-na‡. Mi ka bi siɛ-ma mi To yaanɔga-na baa u dɔrɔpɔpuɔrbiemba bi yaanɔga-na wuɔ kutienɔ-i mɛi wuonɔ.›§

⁶ «*Diilonɔ-Yallen waŋ mamaŋ baa Diilonɔ-dūŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umanɔ duɔ u ka nu, u nu!»

Yalle maŋ kāa Filadɛlfi Diilonɔ-dūŋ-baamba wulaa

⁷ «Nyɛgɛŋ sebɛ ŋ waŋ baa *dɔrɔpɔpuɔrbilonɔ maŋ niɛyan Filadɛlfi Diilonɔ-dūŋ-baamba-i wuɔ:

† **3:3** Niɛŋ Matie sebɛ-i-na 24.43-44; Like sebɛ-i-na 12.39-40; Tes. dɛ. 5.2; Piɛr hāa. 3.10. ‡ **3:5** Cicɛlmanɔ-sebɛ: Diilonɔ-dūŋ-baamba yiɛriŋan nyɛgāan sebɛ maŋ nuɔ-i ba gbɛ u yaa-i. Ba yaa daa cicɛlma maŋ sa tɛŋ dede-i. Niɛŋ Filip. 4.3. § **3:5** Niɛŋ Matie sebɛ-i-na 10.32 baa Like sebɛ-i-na 12.8.

⟨Diilonḡ-nolḡo maḡ cālmuo sī yuo, Ninsontienḡo-i, *Davidi dielenḡ yenḡ baa umaḡ, umaḡ duoḡ hīl dūḡgu-i molo siε gbāa bīḡ-ku, aa duoḡ bīḡ-ku molo siε gbāa hīl-ku, u ciεra wuo: 8 Mi suoḡ na maacemma-i. Mi suyaa miε fḡḡgūḡ si dii-nēi, ḡga na nuḡ mi nuḡḡu-i aa na saa cīina-miε. Terienḡu fanḡu-na, mi puurii dumelle hā-na, molo siε gbāa suu dumelle fande-i. 9 Niεḡ, Sitānitaamba maḡ karaaḡ coima-i wuoḡ bafamba *Yuifubaa, miḡ ka ce kumaḡ bei ku yaa daaku: Mi ka guor-ba ba ta ba dūuna ba jaal-na. Ba ka suoḡ ku yaa nuḡ-i wuoḡ na maama dḡlnu-miε.* 10 Naḡ nuḡ mi nuḡḡu-i aa vaa na fεε, yaahuolo maḡ ka jo ji sagalla nuḡmba-i hiere miwaanḡo-na, muḡ mi ka bi kāyā namaaḡo-i yaahuolo daayo-na. 11 Mi jomma saa maa; a ce dumaaḡo-na naḡ hii fuonḡu maḡ, gbāaḡ molo baa ji bir baa u huonḡu a ce unaa hūu u maacemma sullu-i.

12 «⟨Da ku saa yar umaḡ, mi ka ce-yo tibibuḡ Diilonḡo dubuoḡ-i-na, u waa kusuḡḡ-nu'i kudēi. Mi ka nyεḡḡḡ Diilonḡo yerre-i baa mi yefεlεle-i yuo. Aa bi nyεḡḡḡ Diilonḡo nelle yerre-i yuo.† Diilonḡo nelle yaa Yerusalemufεleḡo maḡ uḡ saanḡ-yo u hel dḡrḡ-i-na tuḡ hiire u jo.⟩

13 «*Diilonḡ-Yallenḡ waḡ mamaḡ baa Diilonḡ-dūḡ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umaḡ duoḡ u ka nu, u nu!⟩

Yalle maḡ kāa Lawodise Diilonḡ-dūḡ-baamba wu-laa

* **3:9** Niεḡ Isayi seβε-i-na (Ésaïe) 49.23; 60.14. † **3:12** Niεḡ Isayi seβε-i-na (Ésaïe) 62.2.

14 «Nyegēŋ seβe η waŋ baa *dɔrpɔpuɔrbilonɔ maŋ niɛyaŋ Lawodise Diilonɔ-dūŋ-baamba-i wuɔ: <Baŋ bīŋ umaŋ «Ninsonɔ-i», umaŋ sa ciɛŋ huhurma baa Diilonɔ-nelma-i, Diilonɔ uŋ ciɛ umaŋ hiel bīmbīnni-i hiere, u ciɛra wuɔ: 15 Mi suɔ na maacemma-i. Na saa huol, na saa bi fɛ. Naa naa gbɛ na par ma diei! 16 Naŋ yeŋ hɔlma-na, na saa huol, na saa bi fɛ, mi ka ture-nei taalunɔ temma. 17 Da na ce na ta na piiye wuɔ namaa waanɔ namaa, wuɔ bīmbīnni-i hiere nii dii baa namaa. A ne da na saa suɔ wuɔ namei sūntaanɔ namaanɔ-i, namei kuɔŋ hujarre, namei nawalaanɔ namaanɔ-i, namei yirii, namei tãmporni. 18 Terienɔgu fanɔgu-na, mi ka dii nelma na tūnni-na: Da na ta na taara na ce waanɔ namaa kelkel, juɔŋ na ji sãa sɛnɛ kerre-i mi wulaa, baa bīmbīpiɛlni, na ta na dii na cīnnu na kũma-i, ku yaa senserre siɛ ta di da-na, aa na sãa yufienɔ-tiŋgu na ta na dii na yufienɔ-na a ka buɔ na ta na da baa-ya. 19 Muɔ miŋ dɔl bamaŋ hiere, umaŋ duɔ cãl, mi nuola-yuɔ, mi dii-yo hūmelle-na.† Terienɔgu fanɔgu-na, gbãanɔ kpelle na nanna na cilɔbabalanɔ-i. 20 Na saa da, muɔmei yiɛraaya daami dumelle yaanɔga-na ta mi bī, umaŋ duɔ nu aa siɛ mi suur, i ka wuo niwuoni-i baa i-naa.

21 «<Kun'a ku saa yar muɔŋo-i aa mi kã ka tɛna baa mi To-i u fɔŋgũ-i-na dumaa, da ku saa yar umaŋ, mi ka ce kutienɔ jo ji tɛna baa muɔŋo-i dumɛi mi fɔŋgũ-i-na.>

22 «*Diilonɔ-Yallenɔ waŋ mamaŋ baa Diilonɔ-dūŋ-

† 3:19 Bīncuɔŋ-nelmaŋ-seβe (Proverbs) 3.12; Ebire 12.6.

baamba-i, ma yaa mafamma-i. Uman̄ duo u ka nu, u nu!»

4

Baŋ tuolnuŋ Diilonŋ-i duma doro-i-na

¹ Kufan̄gu huon̄gu-na, miε mi tiraa ne a da dumelle nande puurii doro-i-na. Miŋ ŋa naa nu moloŋo man̄ piiye baa-mi, uman̄ yalle-i waa ŋaa ba bu yerre, wuo gbε-mi wuo: «Nyugūŋ ŋ jo bande mi ji pigāan̄-ni maman̄ juon̄ bišnuo-i-na.»

² Terduon̄gu fan̄gu-na, *Diilon̄-Yalle sire-miε. Miε mi ne da mi fere doro. Aa da fōŋgōtaan̄-teterre nande-i baa moloŋo di doro. ³ Kutien̄o taa u caa ŋaa jape-tāmpēlle, u caa ŋaa sarduoni-tāmpēlle. Diilon̄-poruon̄gu naa ciilā teter daade-i. Ku taa ku caa ŋaa emerodi-tāmpēlle*.

⁴ Titien̄† komorre baa a naa waa ciilā fōŋgōtaan̄-teter daade-i. Bincuamba komorre baa ba naa-i waa tiena-yei aa dii bimbipiēlni baa sēne-nyantuolbaa ba yunni-na. ⁵ Teterre man̄ waa hōlma-na, di taa di nyiesiŋ aa ta di naar ŋaa diilon̄o, di taa di bi ce ijieni. Fitimbaa niehāi naa celien̄ jina di yaan̄ga-na. Fitimbaa daaba yaa Diilon̄-Yaleiŋa niehāi-waan̄a-i. ⁶ Fōŋgōtaan̄-teterre yaan̄ga-na, ku waa ŋaa hūmma, da kilekilekile. Da ŋ yiera, ŋ ta ŋ da ŋ yalle-i. Bimuamba namba naa dii-de huon̄ga. Ba waa ba naa. Yufien̄a-i naa gbuo ba yammu-i baa ba honni-i hiere. ⁷ Dielā-wuon̄o waa ŋaa jara, hāaliŋ-wuon̄o waa ŋaa balyun̄gu, sieliŋ-wuon̄o yaan̄ga waa ŋaa nelbilon̄-yaan̄ga aa

* **4:3** Tāmpēlle nande-i baŋ biŋ-deŋ dumaan̄o-na, ba ce niibilenni baa-de. † **4:4** Titien̄ daaya bi waa fōŋgōtaan̄-titien̄a; ku kaalaaya girekimma-na.

Naalin-wuonjo waa ŋaa kuɔcurɔ duɔ tuɔ yuul un
 yeŋ dumaa.† 8 Bimuɔŋ daaba waa baa bũncɛmmu
 niede-niediei. Ba kũɔma naa gbuo hiere baa
 yufieŋa ka hel baa ba bũncɛmmu cicaara-i hiere.
 Bãanŋu-i baa isuɔŋgu-i ba bi hãl nɛini yaa-i. Ba taa
 ba hãl wuɔ:

«U faa, u faa, u faa,
 Itienjo-i Diilonjo-i Weimantienjo
 man naa waa, u yaa dii, u yaa ka waa;
 u faa kelkel.»§

9 Da ba ta ba hãl ba tuɔlnu fõŋgõsinnin-teterre
 Tienjo-i, uman dii gbula u sa ji kã terienju-i, da ba
 ta ba hãl ba tuɔlnu-yuɔ, ba ta ba gbeliɛŋ-yo aa ta
 ba jaal-o. 10 Da ba ta ba ce kufanŋu-i, bĩncuɔmba
 komorre baa ba naa-baan daaba sire dũuna jaal
 uman dii gbula aa u sa ji kã terienju-i. Da ba'a ba
 ce mafamma-i, ba hiel ba nyantuolbaa-ba-i jĩna u
 yaanŋa-na aa cira:

11 «Diilon nuɔ, Itien nuɔ,
 tuɔlnumma saaya-niɛ,
 gbeliɛma saaya-niɛ,
 jaalunŋu saaya-niɛ,
 himma saaya-niɛ
 wuɔ nuɔnɛi hielaa bĩmbĩnni man dii hiere.
 Bĩmbĩnni man dii hiere
 ni hilaa nan helma
 aa tĩɛ nan tĩɛma.»

5

Hai ka gbãa puur sebe-i?

† 4:7 Niɛŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 1.5-10,22; 10.14. § 4:8 Niɛŋ
 Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 6.2-3.

¹ Miε mi ne da umañ t̄ienaana f̄õngõtaan̄-teterre-na u bilaaya seβε naño u nadien̄ga-na. Seβε faño-i baa naa nyeḡẽñ u yaan̄ga-na baa u huon̄gu-na hiere aa p̄iñ-yo ñaa fiḡiñgu aa nyaar-o s̄omma nieh̄ai aa d̄anya-m̄ei. ² Aa da *d̄ar̄p̄ūrbilon̄o* naño piie da gbagaga wuɔ: «Hai moloño-i ka gb̄aa yer d̄anȳɔbaa daaba-i halan̄-ba aa puur seβε-i?» ³ Molo saa da! Molo saa da d̄ar̄o-i-na, molo saa da h̄iema-na, molo saa bi da kuon̄-nelle-na duɔ puur seβε-i a ne u huɔya-maama-i. ⁴ Moloñ un̄'a u saa da dumaan̄o-na, miε p̄añ ta mi kaal higohigo! ⁵ B̄incūw̄ñ daaba-i, unan̄o gb̄ẽ-mi wuɔ: «Budii; baa kaal! Ne, jara man̄ hilaa *Yuda-baamba-na†, u yaraa u biḡaar̄aamba-i. *Davidi h̄aȳẽl̄ño yaraa. U ka gb̄aa yer d̄anȳɔbaa daaba-i aa puur seβε-i.»

⁶ Miε mi ne da *T̄umbilon̄o naño yiεraaya f̄õngõtaan̄-teterre caan̄gu-na bimuw̄mba naa-baan̄ daaba h̄olma-na, b̄incūw̄mba yaan̄ga-na. U taa u ne ñaa ba c̄aa u nuon̄-nu. U waa baa yieña nieh̄ai baa yufien̄a nieh̄ai. Yufien̄ daaya yaa Diilon̄-Yaleiña nieh̄ai-waan̄a-i‡. U saan̄ a yaa-i terni-na hiere h̄iema-na.

⁷ T̄umbilon̄ wuɔ piε umañ t̄ienaana f̄õngõtaan̄-teterre-na a h̄ũu seβε-i u nadien̄ga-na. ⁸ Bimuw̄mba naa-baan̄ daaba-i baa b̄incūw̄mba komorre baa ba naa-baan̄ daa baa p̄añ sire d̄ũuna T̄umbilon̄o yaan̄ga-na. Ba waa baa koncoyiēña ba yunn̄iñ hiere baa s̄ẽn̄-biremmu. Biren̄ daamu naa yu baa

* **5:2** Girekimma-na ba piḡaan̄ *d̄ar̄p̄ūrbilon̄ daayo s̄inni-i wuɔ u waa baa f̄õnḡũ ñaa man̄ waan̄ dumaa 10.1. † **5:5** Jara man̄ hilaa Yuda-baamba-na: Niēñ Miwaan̄o j̄namman̄-seβε-i-na (Genèse) 49.9. ‡ **5:6** Diilon̄-Yaleiña nieh̄ai: Niēñ 3.1 baa naaruɔ-i cicaara-i-na.

wusūnaŋo. Wusūnaŋ daayo yaa pigāaŋ Diilon-
baamba cacārāŋgu-i. ⁹ Ba taa ba hāl naláfeliēŋgu
wuɔ:

«Baŋ kuɔ-ni,

ŋ ciē ŋ tām̄ma-i a s̄aa nuɔmba yunni-i terni-na
hiere,

baa dūnni-na hiere,

baa nelmambaa-ba-na hiere,

baa nilēiŋa-na hiere

a hā Diilonŋo-i.

Nuɔnei gbāa biē sebē-i a yer dānyɔbaa-ba-i aa puur-
o.

¹⁰ Niŋ s̄aa bamaŋ,

ŋ ciē-ba Diilon-nellen-baamba

aa ce-ba jigāntaamba

ba ta ba cāa Diilonŋo.

Ba ka waa h̄iema yuŋ-nu.»

¹¹ Miē mi tiraa ne, a da dɔrpɔpuɔrbiemba-i ŋaa
s̄iamba! Ba waa ŋaa nyēiŋo; molo siē gbāa kāŋ-ba.
Ba waa kalla bimuoŋ daaba-i baa b̄incuŋ daaba-i
baa f̄ŋgōtaŋ-teter daade-i hiere. § ¹² Ba taa ba hāl
kabakaba wuɔ:

«Baŋ cāa Tūmbilonŋo maŋ nuoŋ-nu'i,

himma saaya-yuɔ, w̄eis̄inni saaya-yuɔ,

nelnulle saaya-yuɔ, f̄ŋgūɔ saaya-yuɔ,

bɔbɔima saaya-yuɔ, gb̄eliema saaya-yuɔ,

tuɔlnumma saaya-yuɔ!»

¹³ Diilon uŋ hielaa b̄imb̄inni maŋ hiere, nimaŋ
dɔrɔ-i-na, baa nimaŋ h̄iema-na, baa nimaŋ kuoŋ-
nelle-na a naara nimaŋ h̄ūmma-na, b̄imb̄inni-i hi-
ere miwaanŋo-na, miē nu ni hāl wuɔ:

«Umaŋ t̄iēnaana f̄ŋgōtaŋ-teterre-na,

§ 5:11 Niēŋ Daniel sebē-i-na (Daniel) 7.10.

fuɔ baa Tūmbilonɔ-i,
tuɔlnumma saaya ba yaa-i,
bɔbɔima saaya ba yaa-i, gbɛliɛma saaya ba yaa-i,
fɔŋgũɔ saaya ba yaa-i hɔnni maŋ jon!

¹⁴ Bimuɔmba naa-baan daa baa siɛ wuɔ: «Ma ciɛ.» Aa bɛncuɔŋ daa baa dũuna jaal-ba.

6

Dānyɔbaa-ba yerma-i

¹ Ku huonɔgu-na, mi da *Tūmbilonɔ yiraa dānyɔdɛlɛŋɔ-i. Bimuɔmba naa-baan daaba-i miɛ nu unanɔ piiye da gbagaga ŋaa diilonɔ-i naaraa wuɔ: «Jo bande!» ² Miɛ mi ne da sūmpilanɔ nanɔ hilaa. Uman waa u dɔrɔ-i-na tãangu waa u nanɔga-na. Uŋ juɔ, baa hã-yo nyantuoluo wuɔ u yaraa cor; wuɔ ta duɔ ka tiraa yar u bigāarāamba-i.

³ Tūmbilonɔ uŋ juɔ yer hāalɛŋ-dānyuɔ-i, miɛ nu hāalɛŋ-bimolonɔ ciɛra wuɔ: «Jo bande!» ⁴ Sūŋo nanɔ tiraa hel, fuɔ waa dāa ŋaa tãmma. Uŋ juɔ, uman waa u dɔrɔ-i-na, baa hã-yo ku fɔŋgũɔ-i u duɔ tuɔ dii berru terni-na hiere hɛma-na, a ce nuɔmba ta ba hel ba ko ba-naa. Ba hāa ufanɔ-i jigāpɔruɔŋgu.

⁵ Tūmbilonɔ uŋ juɔ yer siɛliŋ-dānyuɔ-i, miɛ nu siɛliŋ-bimolonɔ ciɛra wuɔ: «Jo bande!» Miɛ mi ne da sūŋo nanɔ hilaa da kirkirkir. Uman waa u dɔrɔ-i-na, kilo waa u nanɔga-na.* ⁶ Miɛ nu ŋaa molo piiye bimuɔmba naa-baan daaba hɔlma-na wuɔ: «Yuure dɛmma sullu-i. N ce yinduɔŋ-maacemman-sullu gbāa sāa mahɛbienɔ-i kilo diei yon aa da kuɔ

* **6:5** Niɛŋ Sakari sebɛ-i-na (Zacharie) 1:8; 6:1-8.

jijaan̄a-i, kilobaa-ba siei. Namma-i baa duv̄eṅo-i baa yuure nifanni sullu-i.»

⁷ Tūmbilon̄ uṅ juo yer naalin̄-dānyuo-i, miε nu naalin̄-bimoloṅo ciēra wuo: «Jo bande!» ⁸ Miε mi ne da sūṅo nan̄o hilaa, u waa puguu. Uman̄ waa u d̄or̄o-i-na, ba taa ba b̄i-yo Kuliṅgu, aa u saatieṅo-i ba taa ba b̄i-yo «Kuon̄-nelle». Baṅ juo, baa h̄a-ba f̄oṅgūo-i wuo ba ko nelbiliemba namba. Da ba calnu nelbiliemba-i s̄omma naa-i, ba h̄aa-ba f̄oṅgūo-i s̄omma diei nuo wuo ba ce b̄erru ko banamba, aa ce nyulmu ko banamba, aa ce jarma ko banamba, aa ce b̄imbabalm̄ba ko banamba.

⁹ Tūmbilon̄ uṅ juo yer diilon̄-dānyuo-i, baṅ kuo baman̄ Diilon̄-nelma maama-na, miε da ba yaleiṅa-i mumbuolmun̄-terieṅgu cicaara-i-na ¹⁰ a piie da gbagaga wuo: «Yuntieṅ nuo, nuoni man̄ faa aa tiraa ta ṅ waṅ ninsoṅo-i; baman̄ kuo mieṅo-i, ṅ cie bige-i aa da ṅ yuu-ba? ṅ cie bige-i aa da ṅ suu ku s̄olaan̄gu-i nelbiliemba-na?» ¹¹ Baa h̄a-ba joṅgorpielm̄ba hiere ba yunn̄iṅ, ba dii. Aa naa waṅ baa-ba wuo ba f̄ē ba h̄ommu-i cell̄e, keεε baṅ taaran̄ nun̄gu man̄ ku saa yu yogo. Baṅ taa aa yaṅ ba natobimba man̄, baṅ taa aa yaṅ ba namaacembim̄ba man̄ Diilon̄-suon̄gu-na, ba ka bi ko-ba bafamba temma-i. Ba'i ka jo ji yuliiye-b̄ei.

¹² Ku huon̄gu-na, mi da Tūmbilon̄o yiraa dānyuo man̄ niediei-wuon̄o-i. Uṅ yiraa-yo terieṅgu man̄ nuo-i, h̄iema gbuu sagalla da d̄ei! B̄aan̄-yufel die bir kau ṅaa kompabilēṅga, c̄eiṅo bir ṅaa t̄amma da d̄aa! ¹³ M̄oēṅa par diire hiere h̄iema-na ṅaa fafalmun̄ h̄ul̄ kpaani dumaa nanna. ¹⁴ D̄or̄o wuo p̄iṅ halan̄ ṅaa ba p̄ieṅ figiṅgu. T̄anni-i baa d̄amman̄-nuoraan̄gun̄ c̄il̄āyā nilēiṅa man̄

hiere niε halaŋ ni terni-na hiere.† ¹⁵ Nuɔmba-i hiere baa gbar ka fuo tānniŋ: Yuntaamba-i, nelbōmbōmbaa-ba-i, sorosi ba yuntaamba-i, waamba-i, fōŋgōtaamba-i, baa nuɔmba namba-i hiere, kōraamba-i baa nebimba-i hiere, baa gbar ka fuo tānfonniŋ! ¹⁶ Aa naa ta ba waŋ baa tānni-i wuɔ: «Ciŋ na haa-yiε na fuo-ye, uman tīenaana fōŋgōtaan-tetterre-na u baa da i yufelle aa Tūmbiloŋo baa bi da-ye gāŋ baa-ye.‡ ¹⁷ Baŋ ka pigāaŋ ba jāyāmma-i yiŋgu maŋ nuɔ-i ku hii. Hai ka gbāa kor?»§

7

Dɔrpɔpuɔrbiloŋo haa dānyuɔ Diiloŋ-cāarāambana

¹ Kufanŋu huonŋu-na, miε da *dɔrpɔpuɔrbiemba naa calaanu yiera hīema-na a suu fafalumu-i terni-na hiere wuɔ mu baa jo hīema-na, mu baa sagalla hūmma-i, mu baa bi sagalla tibiŋgu diei. ² Diiloŋo hāa ba yaa-i fōŋgū-i ba da ba guɔla hīema-i baa hūmma-i. Miε mi ne tiraa da dɔrpɔpuɔrbiloŋo naŋo hilaa bāpagūŋu-na tuɔ jo. Cicēlmantien ŋ haa u dānyuɔ-i baa kumaŋ, ku waa u naŋa-na. Ūŋ juɔ hi, wuɔ piiye da gbagaga baa ba naa-baan daaba-i wuɔ: ³ «Baa na hi na guɔla hīema-i, baa

† **6:14** Niεŋ Isayi (Ésaïe) 13.10-13; 34.4; Esekiel (Ézéchiel) 32.7-8; Amosi (Amos) 8.9 baa Yowel (Joël) 2.10; 3.3-4. ‡ **6:16** Niεŋ Ose sebe-i-na (Osée) 10.8 baa Like sebe-i-na 23.30. § **6:17** Niεŋ Yowel sebe-i-na (Joël) 2.11 baa Sofoni sebe-i-na (Sophonie) 2.2-3.

hūmma-i, baa tibinni-i! Yaan̄ i haa dānyɔbaa Di-
ilon̄-cāarāamba yammu-na igēna.»* 4 Baŋ juɔ haa-
bei tī, baa bī ba nuŋgu-i baa-mi: Ba waa nuɔmba
neifien̄-komuɔŋa siei baa cīncieluo neifien̄a hāi
*Isirahel-dūnni cīncieluo baa ni hāi baamba-na
hiere.

5 Ba hɔlma-na, *Yuda baamba waa neifien̄-
niediei,

Urubē baamba-i neifien̄-niediei,

Gadi baamba-i neifien̄-niediei,

6 Aser baamba-i neifien̄-niediei,

Nefutali baamba-i neifien̄-niediei,

Manase baamba-i neifien̄-niediei,

7 Siminyɔ baamba-i neifien̄-niediei,

*Levi baamba-i neifien̄-niediei,

Isakaar baamba-i neifien̄-niediei,

8 Sabulō baamba-i neifien̄-niediei,

Yosefu baamba-i neifien̄-niediei,

*Bensaamiε baamba-i neifien̄-niediei.

Nelpūŋgu maŋ kuraa

9 Kufaŋgu huŋgu-na, miε mi tiraa ne, a da
nelpūŋgu naŋ temma molo sie gbāa kāŋ-ba. Baa
naa hel terni-na hiere, dūnni-na hiere, nilieŋa-
na hiere baa nelmambaa-ba-na hiere a jo ji yiera
fōŋgōtaan̄-teterre yaan̄ga-na *Tūmbilon̄o yaan̄ga-
na. Ba waa hiere baa jon̄gorpielmba baa nam-
purni† ba nammu-na. 10 Ba taa ba piiye da gba-
gaga wuo:

«Uman̄ tīenaana fōŋgōtaan̄-teterre-na, Diilon̄o yaa-i.
Fuɔ baa Tūmbilon̄o-i ba'i kuraa-ye.»

* 7:3 Nieŋ Esekiel seβε-i-na (Ézéchiel) 9.4-6. † 7:9 Ba taa ba jārá
yuntaamba-i baa nampurni yaa ba nammu-na. Nieŋ Nsāa seβε-i-na
12.13.

11 *Dərpəpuərbiemba-i hiere baa dii f̄ngōṭaṅ-teterre-i huṅga baa b̄incuṃba-i a naara bimūmba naa-baṅ daaba-i. Baṅ diyaa-ba huṅga dumaṅo-na, baa dūuna hiere teterre yaṅga-na a jaal Diiloṅo-i. 12 Ba taa ba piiye wuṃ:

«Ninsoṅo!

Tuṃnumma saaya Diiloṅo-i, gb̄eliema saaya-yuṃ,
nelnulle saaya-yuṃ, jaaluṅgu saaya-yuṃ, b̄əb̄əima
saaya-yuṃ,

himma saaya-yuṃ, f̄ngūṃ bi saaya-yuṃ h̄onni maṅ
joṅ!

Ma ciε.»

13 B̄incuṅ daaba-na, unṅo yuu-mi wuṃ:
«Bamaṅ diyaa joṅgorpielm̄ba-i daaba-i, ṅ suyaa-
ba w̄ei? ṅ suyaa baṅ hilaa kusuṃṅ-nu w̄ei?»

14 Mi gb̄ē-yo miε: «Yuntie, mi daa-ba hie ta mi suṃ-
ba? Jande ṅ sa pigāṅ-mi ba s̄inni-i w̄ei?»

Wuṃ cira: «Bamaṅ hilaa yaahuolbabalaṅo-na,
ba yaa-i. Ba saaraa ba joṅgorbaa-ba-i Tūmbiloṅo
tāmma-na ba pusūṅ. 15 Ku'i ciε ṅ da ba yiεraaya Di-
iloṅ-teterre yaṅga-na aa ta ba jaal-o b̄aṅgu-i baa
isuṃṅgu-i u dubuṃ-i-na. U maṅ t̄enaana teterre-na
u ka tuṃ neya-b̄ei. 16-17 Aa Tūmbiloṅo-i f̄ngōṭaṅ-
teterre-na, u'i ka waa ba ānc̄iinaṅo-i. U ka ceṅ-ba k̄ā
baa-ba cic̄lmaṅ-hūnfoeṅa-na.

Nyulmu sa ji tiraa bel-ba,

hūṅkuṃs̄inni sa ji tiraa ko-ba,

b̄aṅgu sa ji tiraa ye-ba,

bab̄aṅgu sa ji tiraa mul̄iεṅ ba k̄ūma-i.

Aa Diilo fuṃ f̄εε yaa ka hur ba nyinyṃlma-i hiere.» †

† 7:16-17 Niεṅ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 25.8; 49.10 baa Esek̄iel sebe-i-na (Ézéchiel) 34.23.

8

Dānyuō maŋ niehāi-wuonjo yerma-i

¹ *Tūmbilon ŋ uŋ juō yer dānyuō maŋ niehāi-wuonjo-i, kuō ce da sensensenj dōrō-i-na lɛr boluonj temma. ² *Dōrpōpuōrbiemba namba dii niehāi Diilonjo caaŋgu-na u tuō puōr. Miɛ mi ne da ba hāa-ba yiɛŋa niehāi ba yunnij.

³ Dōrpōpuōrbilonjo naŋo jo ji yiɛra mumbuolmuŋ-terienju caaŋgu-na baa sɛnɛ-bitiele u naŋga-na. Bitiel daade-i ba ciɛ-de ta ba dii wusūnaŋo die. Uŋ juō ji yiɛra dumaanjo-na, baa hā-yo wusūnaŋo-i da bāmbāale wuō u pā-yo mumbuolmuŋ-terienju-na a hā Diilonjo-i baa Diilonj-baamba cacārāŋgu-i fōŋgōtaan-teterre yaanŋa-na. Mumbuolmuŋ-terienj daaku waa sɛnɛ-kūŋgu. ⁴ Baŋ hāa-yo wusūnaŋo-i, wuō dii-yo bitiele-na, wuō wur kā Diilonjo-na baa Diilonj-baamba cacārāŋgu-i.

⁵ Ku huonju-na, dōrpōpuōrbilonj wuō gbāl dāamu mumbuolmuŋ-terienju-na a yu bitiele-i aa fara nanna-die hīɛma-na. Diilonj wuō pāŋ donj tuō nyiɛsīŋ aa tuō naar, terni-i hiere ijieni aa hīɛma sagalla.

Yiɛŋa hii bumma

⁶ Hīɛmaŋ sagalaaya dumaanjo-na, *dōrpōpuōrbiemba niehāi maŋ baŋ hāa-ba yiɛŋa-i, baa tigiŋ da ba bu-ya.

⁷ Dīɛlā-wuonjo bu u yerre-i. Uŋ buu-de terienju maŋ nuō-i, diilonj-tālɛiŋa naŋ aa kūnna hīɛma-na, aa guōlaa baa dāamu baa tām̄ma. Hīɛma yiɛŋgu diei kuō caa baa ku tibinni-i ka hel baa hīɛbinaanŋu-i hiere. Yiɛŋgu maŋ caa, da ba calnu hīɛma-i sōmma siɛi, kuu dii ŋaa sōmma diei caa.

⁸ Hāaliŋ-wuoŋo bu u diele-i. Baa naŋ kulaŋgu naŋgu dii-ku dāmmaŋ-nuoraanġu-na. Ku waa ŋaa tānunġu ta ku caa. Nuoraanġu yiēŋgu diei bir tamma hiere. Da ba calnu-kuo sōmma siei, kuu dii ŋaa sōmma diei birii tamma-i. ⁹ Ku bīmbaanġ baa ku hiere aa baatombaa-ba maŋ waa hōlma famma-na baa bi bīēna hiere.

¹⁰ Sieliŋ-wuoŋo bu u yerre-i. Mōekāŋkarre nande hel dōrō-i-na ta di caa dāamu di jo; jo ji suur nuoranni-na baa hūnfonni-na. Da ba calnu-niē sōmma siei, kuu dii ŋaa di suurii sōmma diei nuo.

¹¹ Ba taa ba bī mōele falle-i «Gbagamma». Diŋ suurii hūmma maŋ nuo-i, maa bir hiere da gbagaga. Maŋ ciē gbagaga dumaanġo-na, nuōmba maŋ nyuoŋ-ma ba fōŋgūo baa ku.

¹² Naaliŋ-wuoŋo bu u diele-i. Bāanġ-yufelle yiēŋgu diei kuo pāŋ ku, cēiŋo-i maaduōma, mōēŋa naŋ aa balla, a ce cecerma parra. Da ba calnu bāanyufelle-i baa cēiŋo-i sōmma siei, kuu dii ŋaa sōmma da-ma-diei naa kuu-niē. Aa calnu mōēŋa-i sōmma bi siei, sōmma diei naa baala-yēi. A ce dumaanġo-na bāanġu saa ta ku ye dumaa aa cēiŋo saa tuo muora dumaa.

¹³ Miē mi tiraa ne a da kuocuro naŋo bīŋ dii fēnfēlle-na aa tuo kaasīŋ wuo: «Gbēre o gbēre! Gbēre o gbēre! Dōrpōpuōrbiemba maŋ tīyāa ba siei-baamba-i, da ba bu ba yiēŋa-i sūlma haraa nelbiliemba-na!»

9

¹ *Dōrpōpuōrbilonġo maŋ diilunġ-wuoŋo bu u yerre-i. Miē da mōele nande diiriye hīēma-na. Diŋ diiriye dumaanġo-na, baa hā-de fobabalaanġu diele-i. ² Diē puur fobabalaanġu-i.

Nyaasibabalanni naŋ temma ta ni hel da kirkirkir, a ce terienḡu pāŋ bir ce da kullu hierē. ³ Dūŋgbērmba naŋ temma hel nyaasīŋ daani-na a gbuo hīema-i hierē. Baa naa ce ba ta ba ce ŋaa namelmba. ⁴ Baa gbē-ba wuɔ ba baa yiēya hīenḡu-i, baa dīmma-i, baa tibinni-i, ŋga Diilonḡ-dānyuɔ uŋ'a u sī bamaŋ yammun, kεε ba ta ba yīi baa ba yaa-i yon. ⁵ Ba saa cira ba ko-ba, ba'a ba huol ba yammu-i caamba ndii. Namiēŋ duɔ don-ni kuŋ jaŋ-niŋ dumaa, bafamba ka haa jamma famma temma yaa kutaamba-na. ⁶ Caamba ndii daayo-na, nuɔmba ka ta ba taara kuliŋgu-i ŋga ba siē da-ku. Ba ka mul dāamu taara-kuɔ, ŋga molonḡ yufelle siē gbāa haa-kuɔ.

⁷ Dūŋgbērŋ daaba taa ba niya berru domma-i ŋaa bercesūnaamba. Ninanni nanni waa ba yunni-na ŋaa sēne-nyantuolbaa, aa ba yammu waa ŋaa nelbilien-yammu. ⁸ Ba yukuosīnni waa pōmpōr ŋaa caaŋ-niini aa ba nyieni-i ŋaa jar-nyieni. ⁹ Ba pāmpinammu waa ŋaa ba diyaa kollunḡ-jonḡorbaa-ba'i muɔ, aa da ba ta ba yuul, ba būncemmu ta mu du ŋaa sūŋ-wotorbaa-baŋ duŋ dumaa berrunḡ-hūmelle-na.* ¹⁰ Pelni waa baa-ba baa tureiŋa ŋaa namelmba. Ba ka ce nuɔmba-i sūlma baa tureiŋa faŋa yaa-i caamba ndii daayo hōlma-na. ¹¹ Fobabalaanḡu dielenḡ yenḡ baa dōrpōpuorbilonḡ† maŋ, u yaa dii ba yunḡu-na. Ba bī-yo ebiremma-na «Abadō», girēkimma-na «Apolinyo» ku yunḡu yaa wuɔ Guɔyotienḡo.

¹² Yaahuol-dīelāŋo curaa. Ba hāi tīyāa.

* **9:9** Niēŋ Yowel sebe-i-na (Joël) 1.6; 2.4-5. † **9:11** Dōrpōpuorbilonḡ daayo-i, ba yaa cīnaana ba munyierammu-i. Niēŋ Yuda sebe-i-na 6.

13 Dərpəpuərbilonə man niediei-wuon wuə bu u yerre-i. Miε nu molo piiye sēne-mumbuolmun-teriengu kətōnni naa-i-na, Diilonə yaanga-na. 14 Kutienə taa u piiye baa dərpuərbilonə man niediei-wuonə yaa wuə: «Ba vaa dərpuərbiemba† namba jina Efurata§ caangu-na, baa dii ba naa. Fir-ba η nanna.» 15 Wuə fir-ba nanna. Diilonə naa dii bel daade yaa-i, baa ceij daayo yaa-i, baa yiij daaku yaa-i, baa huəj daaku yaa-i, a hā dərpuərbien daaba-i ba da ba ko nelbiliemba-i parra-bei. Da ba calnu-bei sōmma siei, baη ka ko baman, ba ka waa sōmma diei. 16 Bercetaamba waa baa dərpuərbien daaba-i. Ba waa baa sūnaamba. Baa bī ba nungu-i baa-mi. Ba waa nuamba milnyōmbaa nuəsū. 17 Miη daa sūnaamba-i damma man baa ba gbartaamba-i ku yaa daaku: Ba kollun-jongorbaa-ba waa dādāa ηaa dāamu, banamba kakau ηaa bula-hūmma, banamba bōjūmmu. Sūnaamba yunni waa ηaa jar ba yunni. Dāamu taa mu hel ba nunni-na, baa nyaasīnni, baa naarjūmmu. 18 Dāamu man taa mu hel ba nunni-na baa nyaasīnni-i a naara naarjūmmu-i, guəyō-bimbīnni. Nelbilieman calaanu sōmma siei-i, niε ko sōmma diei bei. 19 Sūnaan daaba himma waa ba nunniη, baa ba pelniη. Na saa da! Ba pelni waa ηaa jēnaamba. Yunni waa-niε, aa ba taa ba kəsūəj nelbiliemba-i baa ni yaa-i.

20 Guəyō-bimbīnni siei niij daaniη'a ni saa ko

† 9:14 Dərpuərbiemba daaba-i, ba yaa cīnaana ba munyierammu-i. Niεη Yuda seβε-i-na 6. § 9:14 Efurata-i nuorabuə nan yerre-i dumaanə-na, ku kaalaaya girėkimma-na.

bamaŋ, ba saa nanna ba cilɔbabalaŋo-i; ba saa yaŋ ba cufieŋa buolma-i. Ba buol *jɪnabaa-ba-i dii, ba buol tɪnni-i dii, a ne da ba yaa cie-ni ba fɛɛɛ. Ba cie ninanni baa sɛnɛ, ninanni baa wargbɛ, ninanni baa kɔvɛllu, ninanni baa tãmpɪeŋa, ninanni baa daaŋgu. Ni sa da, ni sa nu, ni sa bi wuɔ. ²¹ Ba saa nanna ba nelkollɛ-i, baa ba isɔmma-i, baa ba bɪŋwosɪnni-i, baa ba cuoyuŋgu-i.

10

Nsãa wuyaa sebeyelle-i

¹ Ku huonŋgu-na, mi tiraa da *dɔrpɔpuɔrbilonɔ naŋo hilaa dɔrɔ-i-na tuɔ hiire u jo. U waa baa fɔŋgũɔ. Duherru naa dii-yo huonŋga aa diilon-pɔruonŋgu waa u yudɔrɔ-i-na. U yaonŋga taa ka caa ŋaa bãaŋgu, aa u gbeini-i ŋaa dãamu. ² Sebeyelle nande waa u naŋga-na, sebeyel daade naa puur. Uŋ juɔ hi, wuɔ dii u nadięboluonŋgu-i dãmman-nuoraanŋgu-na aa jɪna u nanyuɔ-kũŋgu-i bombormana. ³ Aa naa kaasɪŋ da gbagaga ŋaa jara buure. Uŋ kaasãaŋ, diilon wuɔ naar da niehãi a sie-yo. ⁴ Uŋ siyaa-yo baa mamaŋ miɛ mi nyegɛŋ-ma jɪna, miɛ mi ne da molo nie piiye baa-mi dɔrɔ-i-na wuɔ: «Diilon uŋ naaraa waŋ mamaŋ, baa yaŋ molo numã; baa nyegɛŋ-ma.»

⁵ Dɔrpɔpuɔrbilonɔ daa wuɔ sire u nadienãŋga-i dɔrɔ-i-na ⁶⁻⁷ aa naa cira: «Ku hii! Dɔrpɔpuɔrbilonɔ maŋ tɪyãa niehãi-wuonɔ-i, duɔ don tuɔ bu u yerre-i Diilon uŋ ŋa naa waŋ u kusũŋgu maŋ baa u cãarãamba-i, uŋ ŋa naa waŋ u kusũŋgu maŋ baa u *pɔpuɔrbiemba-i, u ka ce-ku. Diilonɔ yaa mi siɛra.

U yaa hielaa dərɔ-i baa h̄ɛma-i, aa hiel dāmman-
nuoraan̄gu-i baa b̄imb̄inni-i hiere, uu dii gbula, u sa
ji k̄a terien̄gu.»

⁸ Uman̄ naa piye baa-mi dərɔ-i-na u tiraa gb̄-
mi wuo: «K̄a dərɔpuərbiɔn̄o man̄ yieraaya a dii u
gboluon̄gu diei dāmman-
nuoraan̄gu-na, aa j̄ina ku
diei bomborma-na u wulaa, η ka h̄uu sebeyelle
man̄ puurii u nan̄ga-na.» ⁹ Mi piyaa k̄a ku yaa-i ka
gb̄ dərɔpuərbiɔn̄o-i miε u h̄a-mi sebe-i. U gb̄-mi
wuo mi h̄uu-yo mi wuo-yo. Da mi wuo-yo, u ka
waa kp̄enne mi nun̄gu-na ηaa s̄ollu, ηga u ka waa
gbegege mi kus̄un̄gu-na. ¹⁰ Miε h̄uu sebe-i u wulaa
a wuo-yo. U waa ηaa s̄ollu mi nun̄gu-na da kp̄enne,
ηga miη juo h̄in̄-yo, u bir da gbegege mi kus̄un̄gu-
na.*

¹¹ Ku huon̄gu-na, baa gb̄-mi wuo: «Diilon̄o taara
u puər-ni baa nuamba b̄oi maama, baa nil̄eina b̄oi
maama, baa f̄on̄ḡotaamba b̄oi maama, η gb̄ie η ka
tiraa wan̄-ma.»

11

Diilop̄apuərbiemba h̄ai maama

¹ Ku huon̄gu-na, baa h̄a-mi gboruon̄gu nan̄gu, ba
fi baa-ku; aa gb̄-mi wuo: «Sire η ka fi *Diilodubuɔ-i
baa mumbuolmun̄-terien̄gu-i, aa η k̄an̄ baman̄ dii
ta ba jaal Diilon̄o-i Diilodubuɔ-i-na. ² Baa ji cira η fi
ḡon̄ḡuon̄-huon̄ga-i, ba yaan̄-ka h̄a *nieraamba baa-
ka. Ba ka seɛ Diilon̄o nelle-i* caamba komuon̄a
h̄ai baa ba h̄ai. ³ Kuu dii ηaa yinni nuosiba niediei
komuon̄a siei. Mi ka puər mi nuamba h̄ai baa mi

* **10:10** Nieη Esek̄iel sebe-i-na (Ézéchiel) 2.8, 3.1-3. * **11:2** Diilon̄o
nelle-i bande-i, ba gb̄ *Yerusalemu yaa-i.

nelma-i ba ka ta ba waŋ-ma yinni fanni-na hiere. Kutaamba ka dii balaan-jonjorbaa.»

⁴ Nuomba hāi baan daaba dii hīema Tienjo† caaŋ-nu. Baa dii ŋaa *Olivi-tibinni, baa dii ŋaa fiŋmbaa.‡

⁵ Uman duo tuo taara u ce-ba kuujaŋgu, dāamu nammu hel ba nunni-na a kəsuaŋ kutienjo-i. Ba bigāarāamba ka ku kuliŋgu faŋgu temma yaa-i.

⁶ Baŋ ka ta ba waŋ Diilon-nelma-i bienja maŋ nuo-i hiere, ba gbāa bella diilonjo-i u siε dāa bienja faŋa-na. Ba gbāa bi ce hūmma bir tām̄ma hiere. Aa āmbabalma maŋ da ma dōl̄nu-bei, ba gbāa dii-ma miwaanjo-na huōŋgu maŋ dōlaanu-bei.

⁷ Nga da ba ji waŋ Diilon-nelma-i t̄i, biŋwobaljo maŋ dii fobabalaan̄gu-na, u ka hel kar berru-bei aa ko-ba. ⁸⁻⁹ Duo ko-ba, ba siε yaŋ ba fuure-bei; ba ka nanna-bei nellen-huōŋga-na ponsanatigerrena. Ba ka t̄iε terien̄gu-na a ce yinni siεi baa boluōŋgu nuomba ta ba jo ba ne-ba. Nuomba ka hel terni-na hiere, baa nilēiŋa-na hiere, baa dūnni-na hiere, baa nelmambaa-ba-na hiere a ji ne-ba. Maŋ ka ce nelle maŋ nuo-i, nelle fande-i nebuo; ba gbuu Itienjo-i kusuōŋ-nu'i ko-yo. Ba gbāa b̄i nelle falle-i Sodomu§; ba gbāa bi b̄i-de Esipi di balaan̄gu maama-na. ¹⁰ *Diilop̄puorbiemba hāi-baan daaba kuliŋgu ka silaa dōl̄nu nelbiliemba-i ji cor. Ba mulāan̄ nuomba-i cor baa ba nelma-i; a ce dumaanjo-na, ba ka ce ponsaan̄gu ma yerren̄ aa hā ba-naa b̄imb̄inni ponsaan̄ daaku-na.

† **11:4** Hīema Tienjo yaa Diilonjo-i. ‡ **11:4** Niεŋ Sakari seβε-i-na (Zacharie) 4.3,11-14. § **11:8-9** Sodomu: Niεŋ u kūŋgu-i Miwaanjo j̄namman̄-seβε-i-na (Genèse) 18-19.

11 Nga yinni siei baa boluonj daakunj juo cor, Diilonjo hul fafalmu dii ba memmu-na, ba sire. Bamanj taa ba ne-ba, korma fununj bel-ba.

12 Diilopɔpuɔrbienj daaba nu molo piiye baa-ba da gbagaga dɔrɔ-i-na wuɔ: «Nyugāan na jo bande!» Ba ta ta ba nyugūnj ku yaa nuɔ-i baa duherru, ba bigāarāamba ta ba ne ba ta ba kā.

13 Huonju fangu-na, hīema gbuu sagalla. Manj sagalaaya dumaanjo-na, nelle muonu yienju diei. Da ba calnu-die sɔmma cīncieluo-i, sɔmma diei-i muyaanu. Nuamba neifienja siei nuosiba ndii tīemanj. Bamanj tīyāa ba saa ku, ba kūɔma ta ma nyenj. Ba ta ba piiye wuɔ: «Diilonjo-i bibienjo».

14 Hāalīnj-yaahuolo curaa, nga ma saa tī; sielinj-wuonjo jo dii.

Yerperiele buu

15 Ku huonju-na, *dɔrpɔpuɔrbilonjo manj niehāi-wuonjo bu u yerre-i. Nuamba namba ta ba piiye dɔrɔ-i-na da gbagaga wuɔ:

«Miwaanjo yuntesīnni-i fiefiε-i-na ni cie Itienjo da-u-diei niini, fuɔ baa unj saanj *Konjortienjo manj.

Yuntesīnj daani ka tīε baa ba yaa-i ni sa ji tī dede.»

16 Nuonj daabanj piiye dumaanjo-na, bīncuamba komorre baa ba naa manj tīenaana Diilonjo caanju-na, ba sire dūuna hiere a jaal Diilonjo-i ¹⁷ aa cira:

«Itienj nuɔ, Diilonj nuɔ, Weimantienj nuɔ, nii naa waa, aa nii dii.

Ninj hūyāa nelle-i a pigāan nj fōngōtesīnni-i i ce-ni kasi saa da-ni.

18 *Nieraamba taa ba gānj baa-ni.

Nga fiefiε-i-na nuənēi ka gānj baa-ba.

Nj ka pigāan-ba nj jāyāmma-i.

Bikuomba gεrma hii.

Ņ cāarāamba maŋ waan ŋ nelma-i, ba pāmman-
huoŋgu hii,

ka hel baa ŋ baamba maŋ kāan-niŋ hiere,
nelbōmbōmbaa-ba-i baa nyuonyuō-baamba-i hi-
ere ba pāmman-huoŋgu hii.

Bamaŋ bi guōlaayan hīema-i, ba kōsuōman-huoŋgu
yaa hii daaku-i.»

¹⁹ Baŋ juō piye tī, *Diilodubuō maŋ dōrō-i-na
wuō puur, *tobisinniŋ-kporuo wuō carra dii u
huoŋga-na, diilonŋ wuō donŋ tuō nyiesiŋ aa tuō naar.
Terni-i hiere ijieni. Hīema sagalla, diilonŋo wuō tuō
gbu u dāa baa tāmpēlēiŋa.

12

Gberε

¹ Ku huonŋu-na, miε mi ne da gberε nanŋ temma
dōrō-i-na: ciēŋo nanŋo. Uu naa dii bāanyufelle-i
jonŋor temma, aa haa u gbeini-i cēiŋo-na aa dii
nyantuoluo baa mōeŋa cīncieluo baa a hāi yuō.

² Kusūŋgu waa-yuō a hi homma. Kuŋ bilaa-yo ta
ku jaŋ-yo, wuō tuō kaasīŋ.

³ Miε mi ne tiraa da gberε nanŋo dōrō-i-na:
Jūŋo nanŋo da dāa baa yunni niehāi baa yiēŋa
cīncieluo! Nyantuolbaa-ba waa u yunni-na hiere.

⁴ U pelienŋu pir mōeŋa-i yiēŋu diei nanna hīema-
na. Da ba calnu mōeŋa-i sōmma siei, u pirii sōmma
diei nanna. Wuō jo ji yiēra ciēŋ daayo caanŋu-
na wuō duō bōrō u hiŋ bilonŋo-i. ⁵ Ciēŋ wuō bōrō
naacombilonŋo. Uŋ bi buōra, baa biε bilonŋo-i kā
baa-yo ka jīna-yuō Diilonŋo caanŋu-na. U waa tīena
u fōŋgōtaan-teterre-na. Naacombilonŋ daayo yaa
saaya u sire waa nilēiŋa-i hiere a yunŋu-na. U ka

sire ce u fõngũo-i baa kálluŋ-bũole. ⁶ Baŋ biyaa bilonjo-i ta baa-yo, nyuŋ wuɔ gbar suur h̄ieŋ-nu. Diilonjo naa tigiin terienŋu nanŋu dii h̄ieŋgu-na duɔ ka fiε-yo yinni nuɔsiba niediei komuɔŋa siei.

⁷ Huɔŋgu fanŋu-na, berru nandu sire dɔrɔ-i-na. Misel-i* baa u napɔpuɔrbiemba yaa kãa ka suuye jũŋ daayo-i baa u baamba-i. ⁸ Baŋ daa ba-naa dumaanjo-na, baa yar jũŋo-i baa u baamba-i, a ce dumaanjo-na ba saa gbãa da ba t̄ena dɔrɔ-i-na. ⁹ Ba sie-yo nanna h̄iema-na. U yaa j̄iebincɔinjo-i. U yerre yaa *Sitãni, dinande yaa *Bigãarãŋo. U yaa tãalãaŋ nuɔmba-i h̄iema-na hiere. Ba sie-yo nanna baa u pɔpuɔrbiemba-i hiere h̄iema-na.†

¹⁰ Miε mi ne da molo piiye dɔrɔ-i-na da gbagaga wuɔ:

«Fiεfiε fuɔ, i kuraa.

I Diilonjo pigãaŋ u fõngõtesĩnni-i baa u nellen-tesĩnni-i.

Diilonj uŋ saaŋ *Konkortienjo maŋ,

fõngõtesĩnni dii u naŋ-na.

Umaŋ taa u cãl i baamba-i bãaŋgu-i baa isuɔŋgu-i

Diilonjo yaanŋa-na,

ba duɔnya-yuɔ dɔrɔ-i-na.

¹¹ Tũmbilonjo tãmma-i

baa Diilonj-nelma maŋ hilaa i baamba nunni-na,

ma yaa ciε ba yar-o.

Ba h̄ierã kuliinŋu-i ŋaa ku sa jaŋ-ba.

¹² Terienŋu fanŋu-na, namaa namaŋ dii dɔrɔ-i-na hiere, taa na nyε.

* **12:7** Misel yaa *dɔrɔpuɔrbiemba yuntienjo-i. Niεŋ Yuda seβε-i-na 9. † **12:9** Niεŋ Miwaanjo j̄lnamman-seβε-i-na (Genèse) 3.1 baa Like seβε-i-na 10.18.

Nga namaa namaŋ dii hīema-na, baa hūmma-na,
 sūlma haraa-nei!
 Sitāni hiiriye kā na wulaa baa hōdulle,
 u suyaa wuo u yinni saa tīε bōi.»

¹³ Jūŋoŋ juo'a u ne da u fεε hīema-na, wuo
 sire cu cehuonaciεŋ daayo huon-nu. ¹⁴ Baa hā
 ciεŋo-i kuocurō būncεmmu hāi, u yuul ka diire dii
 *hīεŋgu-na baŋ tigiŋ teriεŋgu maŋ hā-yo u duō
 ka tīεna ce biena siei baa boluoŋgu jīεŋo baa da
 u yufelle. ¹⁵ Uŋ yuulii ka diire dumaŋo-na, jīεŋo
 wuosa hūmma, kuō pāŋ ce nuoraŋgu ta ku būŋ da
 ku ka wuo ciεŋo-i. ¹⁶ Hīema yaŋ-yo aa naa yiernu
 hūŋ daama yaŋga-na, maa būŋ jo ji suur hiere.
 Hīema bir suuye. ¹⁷ Jūŋo huōŋga fūnuŋ du baa
 ciεŋo-i. Bisālmba namba waa baa ciεŋo-i. Jūŋo
 gūunu ka tuō gāŋ baa ba yaa-i. Bisālŋ daaba yaa
 bamaŋ nuōŋ Diiloŋo nuŋgu-i aa bel Yesu nelma-i
 nammu hāi. ¹⁸ Ku huonŋgu-na, jūŋo jo ji yiera
 dāmman-*nuoraŋgu nuŋgu-na tuō ne.*

13

Bīŋwobalŋo naŋo hilaa hūmma-na

¹ Ku huonŋgu-na, miε mi ne da bīŋwobalŋo naŋo
 hilaa dāmman-*nuoraŋgu-na.* U waa baa yunni
 niehāi baa yiεŋa cīncieluo. Nyantuolbaa-ba
 waa yiεŋ daaya-na hiere. Aa Diiloŋo tuosīnniŋ-
 yireiŋa naa nyεgēŋ u yunni-na hiere. ² Bīŋwobalŋ
 daayo waa ŋaa kēlŋo, u gbeini waa ŋaa dāŋkilaŋ-
 gbeini aa u nuŋgu waa ŋaa jara nuŋgu.* Jūŋ
 wuo hā-yo himma-i baa yuntesīnni aa bi hā-yo
 fōŋgōbāmbāale. ³ Baa naa posol bīŋwuon daa u

* **13:2** Niεŋ Daniel seβε-i-na (Daniel) 7.3-6.

yunḡu nanḡu-i babalaa, da η ta η ne-yo ηaa u ka ku, nga pāan daaku jo ji fē. Kuᵋ ce nuᵋmba-i hiere gbεε, baa ta ba nyaanu-yuᵋ ba ne-yo. ⁴ Jūn un hāa bīnḡuonḡ daayo-i fōḡḡi-i, nuᵋn baa donḡ ta ba dūuna ba jaal jūḡo-i. Ba taa ba bi dūuna ba jaal bīnḡuonḡo-i aa ta ba piiye wuᵋ: «Hai gbāa saa u fεε baa bīnḡuonḡ daayo-i? Hai gbāa yii baa-yo?»

⁵ Baa hā bīnḡuonḡo-i hūmelle-i wuᵋ u kaal u fεε aa u tuora Diilonḡo-i. Ba hāa-yo hūmelle-i wuᵋ u ce u bāanḡu-i caamba komuᵋḡa hāi baa ba hāi. ⁶ Wuᵋ donḡ tuᵋ tuora Diilonḡo-i, u bīena u yerre-i baa u dūḡu yerre-i ka cor baa bamanḡ dii u nelle-na hiere ba yirēiḡa-i. ⁷ Baa bi hāa-yo hūmelle-i wuᵋ u ce berru baa Diilonḡ-baamba-i. Kεε duᵋ ce berru-i baa-ba, u ka yar-ba. Ba haa-yo dūnni-i hiere ni yunḡ-nu, baa terni-i hiere ni yunḡ-nu, baa nelma-i hiere ma yunḡ-nu, baa nilēiḡa-i hiere a yunḡ-nu.† ⁸ Da ma hel bamanḡ yirēiḡa-i nyεḡāanḡ cicēlmanḡ-seβε-i-na dii miwaanḡo jīnamma-na, nelbiliemba-i hiere ba ka ta ba dūuna ba jaal-o. Cicēlmanḡ-seβε daayo-i, banḡ kuᵋ *Tūmbilonḡo manḡ, fuᵋ wuonḡo-i.

⁹ Umanḡ duᵋ u ka nu, u nu! ¹⁰ Diilonḡ duᵋ cira ba bel umanḡ, ba ka bel-o; duᵋ cira ba cāa umanḡ nuonḡ-nu-i, ba ka bi cāa-ku. Terienḡu fanḡu-na, Diilonḡ-baamba saaya ba hīrā ba kūᵋma-i aa haa ba nanḡa-i Diilonḡo-na.

Bīnḡwobalḡo nanḡo hilaa hīema-na

¹¹ Mīε mi ne tiraa da bīnḡwobalḡo nanḡo hel hīema-na u jo. Yiḡa hāi waa u yunḡu-na. A waa ηaa tεrβεyunḡ-waanḡa. U taa u piiye ηaa jūn daa un

† **13:7** Niεḡ Daniel seβε-i-na (Daniel) 7.8,21,25.

piijen duma. ¹² Biṅwobalṅo maṅ hilaa hūmma-na uu naa hā-yo fōṅgūo-i u duo tuo ce himma-i aa fuo tēna tuo ne u tuo ce. A ce dumaṅo-na, uṅ hilaa, u guor nelbiliemba ta ba dūuna ba jaal biṅwobalṅo maṅ hilaa hūmma-na. Fuo yuṅgu yaa naa posol babalaa aa fē. ¹³ Umanṅ hilaa hīema-na, u taa u ce himma boi. Halle u taa u ce dāamu ta mu hel doro-i-na mu diire hīema-na nuomba-i hiere ba yufelle-na. ¹⁴ Uṅ daa fōṅgūo maṅ tuo gbā u ce himma-i umanṅ hilaa hūmma-na u yufelle-na, u taa u pira nelbiliemba-i. Uu naa waṅ baa nuomba-i wuo baṅ posolaa biṅwobalṅo maṅ baa jigāpuruṅgu-i aa u saa ku, ba ce daṅgu ba sisṅ-yo ba jina ba ta ba dūuna ba jaal-o. ¹⁵ Baa naa hā biṅwobalṅo maṅ hilaa hīema-na ku fōṅgūo-i u ce baṅ sisāṅ umanṅ jina u tuo fiisa aa gbāa tuo piiye aa tuo bi ko bamanṅ sa dūunaanṅ ba jaal-o hiere. ¹⁶ Mafamanṅ ciε, biṅwuonṅ daa wuo guor nuomba-i hiere, nelbōmbōmbaaba-i baa nyuonyuo-baamba-i, waamba-i baa nawalaamba-i, kōraamba-i baa nebimba-i wuo ba dānya ba fere ba nademmu-na sisō ba yaadamma-na. ¹⁷ Dānyuo duo uu si dii nuoni maṅ nuo-i, ṅ siε gbāa sāa biṅkūṅgu, ṅ siε bi gbāa suor biṅkūṅgu. Biṅwobalṅo yerre yaa waa dānyuo faṅo-i sisō niele maṅ saa baa u yerre-i.

¹⁸ Terienṅ daaku-i nelnurāṅ-terienṅgu. Niel daade yaa nuosiba siεi komuṅa siεi baa niediei (666). Di pigāṅ moloṅo naṅ sinni-i dumaṅo-na. Umanṅ duo tuo cē u jōguṅ u ne.

14

Bamanṅ kuraa ba maama-i

1 Miε mi tiraa ne da *Tūmbilonjo yieraaya *Sinyo-tānuŋgu-na baa nelpūŋgu nanj temma. Ba waa nuomba neifieŋ-komuŋa siei baa cīncieluo nuomba neifieŋa hāi. Tūmbilonjo yerre-i baa u To diele naa nyegēŋ ba yaadāmma-na. ² Miε ta mi nu ba yaleiŋa-i dōrō-i-na. A taa a du ŋaa hūnjulamma, a taa a du ŋaa diilonjo'i naaraa. A taa a du ŋaa ba mar konconni. ³ Ba waa ta ba hāl nalāfelieŋgu fōŋgōtaan-teterre yaanŋa-na, bimuoomba naa-baan daaba yaanŋa-na, bīncuoomba bi yaanŋa-na. Da ma hel bafamba-na, molo sie gbāa suo nalāan daaku-i hāl-ku. Diilonjo sāa bafamba yunni yaa hīema-na. Baa dii nuomba neifieŋ-komuŋa siei baa cīncieluo neifieŋa hāi. ⁴ Baa dii welewele, ba saa guola ba fere baa caamba. Ba yaan aa ta ba cu *Tūmbilonjo huon-nu un kāŋ terni manj nuo-i hierē. Diilonjo yufelle hilaa ba yaa-i nuo-i igēna nelbiliemba hōlma-na u sāa ba yunni-i ba da ba ce fuo baa Tūmbilonjo-i ba baamba. ⁵ Ba nunni saa puur baa coima-i dede. Cālmuo si dii-bei.

Dōrpōpuōrbiemba siei maama

⁶ Miε mi ne da *dōrpōpuōrbilonjo nanjo yuul dii fēnfēlle-na u jo baa neldōdōlma namma. Nelma famma sa ji saara dede. U jo baa-ma duo ji wan-ma baa nelbiliemba-i terni-na hierē, dūnni-na hierē, nelmambaa-ba-na hierē baa nilieŋa-na hierē. ⁷ U taa u piiye da gbagaga wuo: «Diilonj un ka ger nuomba āndaanŋu-i huonŋu manj nuo-i ku hii tī, a ce dumaanŋo-na, taa na kāŋ-yo aa na ta na gbēlieŋ-yo. Taa na dūuna na jaal umanj hielaa dōrō-i baa hīema-i. Taa na jaal umanj hielaa nuoranni-i baa hūnfonni-i!»

⁸ Dərpəpuərbilonjo naŋo tiraa cu dīelā-wuonjo-i tuə piiye wuə: «U muyaanu! *Babiləni muyaanu! Nebuə maŋ cilaan nileiŋa-i hiere baa u saasorsinni-i, u muyaanu!»

⁹ Unaa tiraa cu hāalīŋ-wuonjo-i tuə piiye da gbagaga wuə: «Umaŋ duə tuə dūuna biŋwobaljo yaanŋa-na, sisə u karkuuyo* yaanŋa-na, aa dānya u nadienŋa-na, sisə u yaadāmma-na, ¹⁰ kutienjo siε kor Diilon-berru-na. Diilonjo ka pigāan-jo u jāyāmma-i. U ka waa ŋaa ba guoraa moloŋo hā-jo kombabalamma u nyəŋ. Kufanŋu taamba ka muliεŋ dāŋgbəguəŋgu-na, dərpəpuərbiemba yaanŋa-na, baa Tūmbilonjo yaanŋa-na. ¹¹ Dāamu maŋ mulāan-baŋ, mu sa ji diŋ dede. Mu nyaasinni sa ji yaŋ wurma-i dede. Bamaŋ dūunaanāŋ biŋwobaljo yaanŋa-na, sisə u karkuuyo yaanŋa-na, bamaŋ dāanya ba fεε baa u yerre-i, ba cεraa ba da fiisaanŋu gbula.»

¹² Ku'i ciε Diilon-baamba-i, bamaŋ nuəŋ u nuŋgu-i aa haa ba naŋga-i Yesu-i-na, ba saaya ba hīrā ba kūəma-i.

¹³ Ku huonŋu-na, mi nu molo piiye baa-mi dərə-i-na wuə: «Nyεgēŋ nel daama-i: «A doŋ fiεfiε-i-na, bamaŋ kuuy baa Itienjo maama-i ba həmmu-na, ba yunni dəlaa. *Diilon-Yalle waan-ma wuə ninsoŋo, kεε ba ka fiisa, ba silaa ce weima; ba ka da ba muliεma sullu-i.»»

Dīmma hii karma

* **14:9** Karkuuyo: Baŋ gbēŋ karkuuyo maŋ bande-i-na, da ba sisīŋ daan-biŋkūŋgu, ba bi-ku yaa karkuuyo-i. Ku gbāa waa nelienjo, ku gbāa bi waa biŋwuonjo'i baŋ sisāan.

14 Miε mi tiraa ne a da nyaasipilanni nanni dārō-i-na, moloŋo naŋo waa t̄ena ni dārō-i-na, ŋaa Moloŋ-Bieŋo. Sēne-nyantuoluo waa u yuŋgu-na baa jukardōdōlŋgu u naŋga-na. 15 *Dərpəpuərbiloŋo naŋo hel *Diilodubuə-i-na a piye da gbagaga baa umanŋ waa t̄ena nyaasinni-na wuə: «D̄imma v̄ā hi karma h̄iema-na, bie ŋ jukəruŋgu-i ŋ doŋ!» 16 Umanŋ waa t̄ena nyaasinni-na wuə bie u jukəruŋgu-i a kar d̄imma-i hiere h̄iema-na.

17 Dərpəpuərbiloŋo naŋo tiraa hel Diilodubuə-i-na dii dārō-i-na; jukardōdōlŋgu bi waa baa fuə-i.

18 Dərpəpuərbiloŋo naŋo tiraa hel mumbuol-muŋ-terienŋgu-na, u yaa waa dāamu tieno-i. Wuə piye da gbagaga baa jukəruəntieno-i wuə: «Nel *Eresē bie h̄iema-na, kā baa ŋ jukəruŋgu-i ŋ ka kar-o.» 19-20 Wuə ce u jukəruŋgu-i a kar eresē-i hiere h̄iema-na aa kūl-o kā baa-yo baŋ kāmaloŋ kusuəŋ-nu. Ku waa gborsanniŋ. Baa jāmāllā eresē daayo-i kāmalo, t̄amma bir yaŋ aa ta ma hel-yuə, gbuu ta ma būŋ ŋaa nuoraŋgu. Ma būŋ kilobaa nuəsūə komuəŋa ndii temma.† Ma pupurma waa sūŋ duə suur, u bāl u nuon-nu. Daaku-i hiere ku pigāaŋ Diiloŋo jāyāmma yaa-i.

15

Dərpəpuərbiemba juə baa āmbalma niehāi

1 Miε mi ne a tiraa da gbere naŋ temma dārō-i-na: *dərpəpuərbiemba niehāi baa āmbalma niehāi

† 14:19-20 Ma nyegāaŋ girekimma-na wuə: «Ma būŋ sitadibaa nuəsiba niisiei.» A saanu baa miε niifinni-i, i gbāa saa-ba baa kilobaa nuəsūə komuəŋa ndii temma.

ba nammu-na. Ambalperiema yaa-i. Diilonjo ka pigãan u jãyãmma-i baa ma yaa-i a perienj.

² Aa da kulãngu nanju ñaa nuoraãngu, ku caa ñaa duãlenjo, baa dãamu ku huõnga-na. Bamanj yaraa biñwobaljo-i, bamanj saa hũu-ma ta ba dũuna u karkuuyo* yaãnga-na, bamanj saa sie ba haa u dãnyuã-i bei, ba waa yiera nuoraãnj daaku-na. Diilonjo naa hã-ba konconni ³ ba ta ba hãl *Tũmbilonjo nalããngu-i. Diilonj-cãarãjo-i *Moisi hãlãa-ku cor.

Ba taa ba hãl wuã:
«Itienj nuã, Diilonj nuã, Weimantienj nuã.
Ñ maacemma temma si dii fafaãngu-na.
Nileiña-i hiere a Itienj nuã.
Ñ ãncemma faa aa tiraa vii.

⁴ Itienj nuã, nuãnei Diilonj nuõjo-i ñ diei yonj.
Hai molojo-i ka sie cira u sie kãalã-nie?
Hai molojo-i ka sie cira u sie bi ñ yefafalle?
Nuãmba-i nileiña-na hiere ba daa niñ pãnj fafamma
dumaa baa ba yufelle.

Ba ka jo ji dũuna jaal-ni hiere.»

⁵ Ku huõngu-na, miã mi ne da *Diilodubuã-i dõrõ-i-na u puurii, aa da *Tobisinnin-dũngu-i dii huõnga-na. ⁶ Uñ puurii dumaaño-na, dõrpõpuõrbiemba niehãi manj naa bella ãmbalma-i, baa hel. Baa naa dii jonjorpielmba aa pẽyẽ-bei baa sãnε-kpãñkpanni. Ba jonjorbaa-ba taa ba carra. ⁷ Bimuãmba naa-baanj daaba-na, unajo hã *dõrpõpuõrbienj niehãi-baanj daaba-i sãnε-cimmu niehãi. Muu naa yu hiere baa Diilonj-berru, fuã manj dii gbula. ⁸ Diilonjo bõbõima-i

* 15:2 Karkuuyo: Niẽj 14.9 baa naaruã-i-na cicaara-i-na.

baa u himma ce Diilodubuɔ wuɔ pāŋ yu baa nyaasinni a ce molo saa naa waa u gbāa suur-yuɔ, fuɔ dɔrpɔpuɔrbiemban juɔ baa āmbalma niehāi maŋ ma cor igēna.

16

¹ Ku huonŋu-na, miε nu molo piiye da gbagaga Diilodubuɔ-i-na baa dɔrpɔpuɔrbiemba niehāi-baan daaba-i wuɔ: «Diilon-beru maŋ cimmu niehāi-muon daamu-na, kāan na ka kūnna-duɔ hīema-na.»

² Dɔrpɔpuɔrbilo-dielāŋo ta kā ka jier u kaanŋa-i hīekuole-na. Pābabalanni nan temma don ta ni kar biŋwobalŋo dānyuon waa bamaŋ nuɔ-i aa ba ta ba dūuna u karkuuyo* yaanŋa-na. Pāŋ daani maama saa naa fa baa jamma-i.

³ Hāalŋ-wuonŋo kā ka jul u kaanŋa-i dāmmaŋ-nuoraanŋu-na. Hūmma bir hiere ŋaa bikulon-tāmma, a ce dumaanŋo-na bīmbaamba maŋ waa hiere hūmma-na baa ku.

⁴ Sielŋ-wuonŋo kā ka jier u kaanŋa-i nuoranni-na baa hūnfonni-na, hūmma bir hiere tāmma. ⁵ Miε nu dɔrpɔpuɔrbilonŋo maŋ hūmma tienŋo-i u ciera wuɔ:

«Diilo, nuɔni maŋ dii, nuɔni maŋ waa;
nuɔni maŋ Diilon nuɔ, ŋ fafaanŋu temma si dii.
Niŋ ciε nel daama-i dumaa, ma yaanŋa yaa dumaaŋo-na.

⁶ Baŋ kuɔ ŋ baamba-i baa ŋ *pɔpuɔrbiemba-i, ku'i ciε ŋ hā-ba tāmma wuɔ ba nyon.
Baŋ taa ba taara kumaŋ ba daa-ku.»

* **16:2** Karkuuyo: Niεŋ 14.9 baa naaruɔ-i-na cicaara-i-na.

⁷ Ku huonḡu-na, mi nu molo piiye mumbuol-muḡ-terienḡu-na wuo: «Ninsoḡo! Itien nuḡ, Diilon nuḡ, Weimantien nuḡ, ḡ maacemma-i hiere ma faa. Da ḡ pā umaḡ baa kumaḡ, ku'i saaya baa-yo.»

⁸ Naalin-wuoḡo kā ka jier u kaanḡa-i bāanyufellen-na. Diε pāḡ bir ḡaa dāamu gbuu ta ku ye nuḡmba-i. ⁹ Bāanḡuḡ fiε ku ye-ba, ba saa nanna ba cilḡbabaḡo-i a fē Diilonḡo huḡḡa-i, ba bir yanḡ aa ta ba tuora-yuḡ, ḡ siε suḡ wuo mamaḡ daan-baḡ daama-i ma tienḡ yaa ufaḡo-i.

¹⁰⁻¹¹ Diilonḡ-wuoḡo kā ka jier u ciinḡa-i biḡwobaḡo fōḡḡōtaan-teterre-na, u nilēiḡa-i hiere aa pāḡ bir da kullu. Pānniḡ karaa nuḡmba-na ta ni muliēḡ-ba, baa gbuu ta ba wuo ba nyieni-i, ba saa nanna ba cilḡbabaḡo-i, ba bir yanḡ aa ta ba tuora Dḡrwuoḡo-i.

¹² Niediei-wuoḡo kā ka jul u kaanḡa-i nuorabuḡ naḡo-na, ba bi-yo Efurata. Nuoraanḡ daa kuḡ pāḡ kuol a ce jāmatigibaa-ba maḡ hilaanḡ bāpagūḡu-na ba da ba da muncormu.

¹³ Ku huonḡu-na, mi da *jinabaa-ba siēi. Unaḡo taa u hel jūḡo nuḡḡu-na, unaḡo-i biḡwobaḡo nuḡḡu-na, unaḡo-i u pḡpuḡrbilonḡo nuḡḡu-na.† Jinabaa daaba waa ḡaa mamaalmba. ¹⁴ Ba yaa *Sitāni cāarāamba-i ta ba ce himma-i. Ba ka wuḡra gbura jāmatigibaa-ba-i hiere hēma-na wuo ba ji gāḡ baa Diilonḡo-i Weimantienḡo-i uḡ ka pigāanḡ u jāyāmma-i yiinḡu maḡ nuḡ-i.

¹⁵ Itienḡ waanḡ-ma wuo: «Nienḡ, mi ka jo ḡaa cuoyuo muḡ. Umaḡ duḡ saa gonya duḡfūmmu

† **16:13** Biḡwobaḡo yaa biḡwuoḡo maḡ hilaa hūmma-na aa u pḡpuḡrbilonḡo yaa umaḡ hilaa hēma-na. Nienḡ sapitiri-i-na 13.

aa tigiin tiena baa u jongorbaa-ba-i u nuonġu-na, u yunġu dala. U sie hel bebelle, a ce dumaanġo-na senserre sie da-yo baa banamba-i.»

¹⁶ Jinabaa baa tigiin jamatigibaa-ba-i terienġu nanġu-na, ba bi-ku ebiremma-na «Armagedō».

¹⁷ Darpəpuorbilonġo maġ niehāi-wuonġo fara jier u ciinġa-i a guola fafalmu-i. Miε nu molo piye da gbagaga fōnġōtaan-teterre-na Diilodubuō-i-na wuo: «Ma tē!» ¹⁸ Huonġu fanġu-na, diilonġ wuo doġ tuō nyiesin aa tuō naar, terni-i hiere ijieni. Hēma gbuu sagalla baa fōnġūō. Diilonġ uġ hielaa nel-biliemba-i ma temma saa sagalla dede! ¹⁹ Maġ sagalaaya dumaanġo-na, nebuō maġ baġ biġ-yonġ *Babilni-i wuo taalnu səmma siei. U maacemba-balamma saa karaanu Diilonġo-i, wuo pigāan-yo u jāyamma-i. U ciε-yo ŋaa ba hāa moloġo kombabalamma u nyonġ. Aa nilēinġa naġa-i jāmālābaa-ba-na hiere aa muonu. ²⁰ Tānni gbuo hiere baa dāmmanġ-nuoraanġuġ diyaa hēma maġ huonġa-i, molo saa suō niġ curaa kusuon-nu. ²¹ Diilonġ wuo tuō dāa baa tāmpēkānkarēinġa u naġ nuōmba-i. Talle diei gbāa yu kilobaa komuonġa hāi. Kuġ gbuu silaa balan cor dumaanġo-na, nuōmba ta ba tuora Diilonġo-i.

17

Babilni dii ŋaa saasorcienġo

¹ Ku huonġu-na, *darpəpuorbienba niehāi maġ waa baa cimmu niehāi, unanġo jo ji gbē-mi wuo: «Jo mi ji pigāan-ni kumaġ ka haa saasorcienġo maġ tēnaana kanni hōlma-na. ² Jāmatigibaa-ba-i hēma-na hiere ba gaala baa-yo, u guolaaya

nuamba yunni-i cor baa u saasorsinni-i nilēiŋa-na hiere.»

³ Uŋ waan mafamma-i, *Diilon-Ųal die sire-mie. Mi da darpapuorbilon daa u kaa baa-mi hieŋ-nu. Mie mi ne da cieŋo nanjo tienaana biŋwodāama nanjo-na, Diilonjo tuosinniŋ-yireiŋa'i nyegāan gbuo biŋwuon daayo-i hiere. U waa baa yunni niehāi baa yieŋa cincielluo. ⁴ Cieŋ daayo naa gbuu diyaa u fere baa kompafafanŋa nanŋa, ka waa dāa kaanŋa. Sēne saa waa dei u nuonŋu-na baa u nienŋa-na a naara u niibilenni-i. Sēne-ciinŋa waa u nanŋa-na, kaa naa yu baa kakarkuon-bimbinni, baa saasor-bimbinni. ⁵ Yerre nande naa nyegēŋ u yaadamma-na. Di yunŋu naa fuo. Ku yaa daaku wuo: «Babilonibuo yaa-i, saasorbaa-ba nyu yaa-i, kakarkuonjo man cieŋ hiere miwaanjo-na u nyu yaa-i.»

⁶ Mi ne da cieŋ daayo nyuon Diilon-baamba tamma-i a ye cor kolman temma. Baŋ kuo baman Yesu maama-na, u nyuon ba tamma-i ye. Miŋ daa cieŋ daayo-i dan damma-i, kuo ce-mi gberε. ⁷ Darpapuorbilon wuo gbē-mi wuo: «Baa yan ku ce-ni gberε! Cieŋ daayo-i baa biŋwuonjo man tūyāa-yo, mi ka firre-bei pigāan-ni. ⁸ Niŋ daa biŋwuonjo man daayo-i baa yunni niehāi baa yieŋa cincielluo-i, uu naa waa yiinaa-i-na, ŋga fiefie-i-na uu si dii, u kuu. Ŋga u ka sire hel fobabalaanŋu-na. Duo hel, u ka kaa baa u yaanŋa ka kosuon u fere. Nelbiliemba man ba yireiŋa si dii cicelman-sebe-i-na dii miwaanjo jinamma-na, da ba ji da-yo, ku ka ce-ba gberε. Uu naa waa, fiefie-i-na, uu si dii, ŋga u ka bir jo.

⁹ «Terieŋ daaku-na fuo ŋ waa cēcēmuntieŋ nuo baa nelnurāŋ nuo. Biŋwuonjo yunni niehāi pigāan

tānni niehāi cieŋ daayon t̄enaana niman nuɔ-i. Ni bi pigāan jāmatigibaa niehāi. ¹⁰ Jāmatigibaa niehāi-baan daaba-na, ba ndii cie ba bāanġu-i cor t̄i, aa u diei dii tuɔ ce u kūŋgu-i; niehāi-wuonjo saa hi nyugūŋ yogo. Duɔ ji nyugūŋ, u sie cɔ. ¹¹ Biŋwuonjo man naa waa aa u saa ji waa, u nunġu dii jāmatigibaa niehāi-baan daaba-na. U ka tiraa bir jo ji ce jāmatigi, ba ce jāmatigibaa niisie. U ka kā baa u yaanġa ka kɔsuon u fεε.

¹² «Yieŋa c̄incieluo man niŋ daa-ya biŋwuonjo-na daaya-i, jāmatigibaa-ba'i dumaanjo-na, ŋga ba saa don ba bāanġu-i yogo. Ba ka hā-ba hūmelle-i ba ce ba bāanġu-i baa biŋwuonjo-i ler diei yon. ¹³ Nelma diei dii jāmatigibaa daaba hɔmmu-na hiere; ma yaa daama: a ce ba f̄onġūɔ-i ta ba cāa biŋwuonjo-i baa-yo. ¹⁴ Ba ka sire ka kar berru *Tūmbilonjo-na, ŋga Tūmbilon ŋ yon yuntaamba-i hiere ba Yuntienjo, aa tiraa waa jāmatigibaa-ba-i hiere ba Jāmatigi, u ka yar-ba. U baamba-i, ŋ b̄iε baman, u yufellen hilaa baman nuɔ-i, baman haa ba nanġa-i yuɔ ba ka bi yar jāmatigibaa daaba-i.»

¹⁵ Dɔrpɔpuɔrbilonjo tiraa gbē-mi wuɔ: «Niŋ daa kanni man saasorcien ŋ t̄enaana kusuon- nu, ni pigāan nuɔmba'i dumaanjo-na, ni pigāan nilieŋa'i dumaanjo-na, ni pigāan nelmambaa-ba'i dumaanjo-na. ¹⁶ Niŋ daa yieŋa c̄incieluo man daaya-i, mi waan-ma baa-ni mie jāmatigibaa-ba'i dumaanjo-na; bafamba-i baa biŋwuonjo-i ba ka bigāan saasorcienjo-i. Ba ka hūu u nagāŋ-niini- aa firre-yuɔ yan-yo bebelle. Ba ka wuo-yo aa caa u boini-i baa dāamu. ¹⁷ Diilonjo yaa diyaa-ma ba hɔmmu-na wuɔ ba ce-ma dumaanjo-na, keε u

taara-mēi dumēi. Ba ka ce kuuduŋgu a ce ba f̄ŋgũ-i ta ba cāa b̄iŋwuŋo-i baa-yo. Ba ka ta ba ce dumēi ba cie Diiloŋo uŋ waŋŋ mamaŋ hiere maŋ ka perieŋ ce yiingu maŋ nu-i.

¹⁸ «Aa niŋ daa cieŋo maŋ daayo-i, u yaa *Babilōni-i, u yaa nebu-i, u yaa jāmatigibaa-ba-i h̄ēma-na hiere ba yuŋgu-na.»

18

Babilōni muonumma hii

¹ Ku huŋgu-na, mi da *d̄ɔrp̄ɔpuɔrbiloŋo naŋo hilaa d̄ɔr-i-na tu-i hiere u jo. U waa nelbu-i, u taa u caa ŋaa duolenŋo, a ce h̄ēma-i hiere da cerre. ² U piiye da gbagaga wu-i:

«U muyaanu! Babilōnibu-i muyaanu hiere.

Terieŋgu cie *j̄ina ba terieŋgu fiεfiε-i-na, ku cie j̄ina ba muncōmmu.

Huribabalaamba maŋ molo sa taara u da ba yufelle, ba k̄aa ka t̄iε kusuŋ-nu'i.*

³ Nu-i niŋeŋa-na hiere ba diyaa ba gboluŋgu u saasors̄ibabalanni-na.

Jāmatigibaa-ba-i h̄ēma-na hiere ba gaala baa-yo aa u bis̄iniŋ-h̄ālmaŋgu cie torgociraamba ce waamba h̄ēma-na hiere.»

⁴ Ku huŋgu-na, mi tiraa nu molo piiye d̄ɔr-i-na wu-i: «Mēi baŋŋ namaa, siereŋ na hel *Babilōni huŋga-na, ni ma'i s̄i, na nunni ka waa u āmbabalma-na, aa kumaŋ ka haa-yu-i, da na t̄iεna, ku ka bi haa-nei. ⁵ U āmbabalma haaya ma-naa fu-i ka ta ma yiεya diiloŋo-i. Ma diei-maama saa

* **18:2** Niεŋ Isayi seβε-i-na (Ésaie) 13.19-22.

karaanu Diilonjo-i. ⁶ Uŋ haa kumaŋ banamba-na, suuŋ ku salaangu-i yuɔ. Uŋ ciɛ karaanŋu maŋ baa nuɔmba-i, ciɛŋ ku temma yuɔ na tir. Uŋ hãa nuɔmba-i koŋgbaaŋo maŋ temma-i ba nyɔŋ, diyaan mamaŋ biɛ yaŋ mafamma-i tir na hã-yo.

⁷ Uŋ taaraaya yerre-i dumaa, aa ce u bãangu-i dumaa baa gbeɲa-i, haan mulɛma-i yuɔ dumei baa yaahuolo-i. Duɔ ce u tuɔ piiye u huɔŋ-na wuɔ: «Mii dii ta mi ce mi bãangu-i ŋaa jãmatigi muɔ. Bikulciɛŋ muɔ sɪ, aa balaangu cɛraa ku dami.» ⁸ Yinduɔŋgu yon ɔmbabalma-i hiere ma ka cure-yuɔ: Jarma ka har-yuɔ, balaangu ka har-yuɔ, nyulmu ka bi har-yuɔ. Fuɔ fɛrɛ-i dãamu ka caa-yo. Ku pigãan wuɔ Diilonj-berru-i ponsaan-duulu sɪ.»†

⁹ Jãmatigibaa-ba-i hɛma-na hiere baŋ gaala baa-yo aa ce ba bãangu-i baa-yo, da ba ji da nyaasɪnni-i tugugu u yudɔrɔ-i-na, ba ka pãŋ haa ba nammu-i ba yunnin ta ba kaal. ¹⁰ Korma ka da-ba ba yiɛra da yargaa ta ba fara ba ne aa ta ba piiye wuɔ:

«Gbɛrɛ hayo-i temma-i daayo-i!

Babilɔni naŋ sũlŋ daama!

Nuɔ baa ŋ fɔŋgũɔ-i baa ŋ bɔbɔima-i hiere ŋ guɔlamma saa gbuu boŋ bãangu.»‡

¹¹ Torgociraamba-i hiere hɛma-na ba ka bi waa kuliin-kaaluŋ-nu wuɔ molo siɛ da sãa ba niisuorni-i.

¹² Sɛnɛ dii baa-ba, baa wargbɛ, baa niibilefafanni-i ni sinni-na hiere, baa kompafafammu-i mu sinni-na hiere, baa dɛnni maŋ hũɔŋ vãmmu, baa gbɛlŋ-nyienin-bĩmbĩnni-i ni sinni-na hiere, baa daafafan-

† **18:8** Niɛŋ Isayi sebɛ-i-na (Ésaïe) 48.8-9. ‡ **18:10** Niɛŋ Esekiel sebɛ-i-na (Ézéchiel) 26.16-17.

niŋ-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere, baa kǝvẽlluŋ-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere, baa kǝlluŋ-nobimba-i ba sĩnni-na hiere, baa tǎlẽfẽfẽiŋa-i a sĩnni-na hiere. ¹³ Baŋ ceŋ nantiilma-i baa fielu maŋ, duu dii du sĩnni-na hiere, baa natikolobaa-ba-i, baa *miir baa wusũnambaa-ba-i. Duvẽŋo dii, namma dii, jũmmu dii, dĩmma dii, niimba dii, tũlmba dii, sũnaamba dii, wotorobaa-ba dii, kǝraamba bi dii. § ¹⁴ Ba ka ta ba piiye wuɔ: «Babilɔni, niŋ taa ŋ kuye nimaŋ hiere ni taa nyaasĩnniŋ, ŋ bĩmbĩfafaŋni taa aa yaŋ-ni; ŋ cɛraa ŋ tiraa da-ni.»

¹⁵ Torgociraamba maŋ ciɛ bĩŋkũntaamba Babilɔni-i-na, korma ka da-ba ba yiɛra da yargaa ta ba fara ba ne aa ta ba kaal kuliŋ-kaaluŋgu* ¹⁶ aa ta ba piiye wuɔ:

«Gbɛɛ hayo-i temma-i daayo-i!

Nebuɔ maŋ taa u diyaa u fɛɛ baa kom-pafafammu-i mu sĩnni-na hiere, baa niibilefafanni-i ni sĩnni-na hiere, baa sɛnɛ-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere.

¹⁷ Bĩmbĩfafaŋ daani biɛnamma saa gbuu boŋ bǎaŋgu.»

Bamaŋ taaraayaŋ ba nuŋ-juuru-i dǎmmaŋ-nuoraanŋu-na: Baatoŋ-gbartaamba-i, hũncortaamba-i, baa bamaŋ ciɛŋ maacemma baatombaa-ba-na, da ba ji da nyaasĩnni-i tugugu nelle yudɔrɔ-i-na, ba ka yiɛra da yargaa ¹⁸ ta ba fara ba ne aa ta ba piiye da gbagaga wuɔ: «Nel daade bɔbɔima temma saa waa!» ¹⁹ Ba ka kũl hiɛma kũnna ba yunni-na aa haa ba nammu-i ba yunniŋ ta ba kaal aa ta ba piiye wuɔ:

§ 18:13 Niɛŋ Esekiel sɛɛ-i-na (Ézéchiel) 27.12-13,22. * 18:15 Niɛŋ Esekiel sɛɛ-i-na (Ézéchiel) 27.31,36.

«Gbεε hayo-i temma-i daayo-i!
 Nebuō manj ciε baatontaamba ce waamba hiere
 baa u bisinniη-hālmaangu-i, u bīεnamma
 saa gbuu bonj bāangu.»†

²⁰ Dortaanj namaa, taa na nyε! Diilonj-baanj namaa, taa na nyε! Yesu *pɔpuɔrbienj namaa, taa na nyε! *Diilopɔpuɔrbienj namaa, taa na bi nyε! Nebuō daa unj ciε karaangu manj baa-na, Diilonj pāa-yo baa kufangu sullu yaa-i.

²¹ Ku huongu-na, mi da *dɔrpɔpuɔrbilonjɔ nanjɔ-i, fɔngūō waa-yuō. U biyaa tāmpēbuō nanjɔ-i, uu dii ηaa namelle, a fara nanj-yo dii-yo dāmmanj-nuoraangu-na aa cira: «Babilɔni, nuō baa η bɔbɔima-i hiere, ba ka fara nanna-niε dumandε'i nuō-i, molo siε tiraa da η yufelle. ²² Fānaa siε ji waa η huonga-na, koncomaraamba siε ji waa, tulahul-taamba siε ji waa, gbamaraamba siε ji waa, nagān-maacenciraamba siε ji waa. Molo cεraa u tiraa nu buonj dumma η huonga-na. ²³ Fitin-cecerma ka gbuo gbula. Molo sa ji tiraa wanj cεjällenj-maama η huonga-na. Kumanj ciε ku gbuo-niε dumaanjo-na, η torgociraamba ciε ba fεε ba temma si dii hīema-na hiere, aa η piera nuamba-i nilēinja-na hiere baa η isomma-i. ²⁴ A naara kufangu-i, ba kuō Diilopɔpuɔrbiembra-i baa Diilonj-baamba-i nanj huonga yaa nuō-i. Banj kuō bamanj hiere hīema-na, η nunju dii ba kulinju-na.»

19

¹ Ku huongu-na, mi nu ηaa nelpūnju'i piiyenj da gbagaga dɔrɔ-i-na wuō:

† 18:19 Niεj Esekiel sebε-i-na (Ézéchiel) 27.29-34.

«Yaaj i tie jaal Diilonjo-i!
 Konkoro dii baa u yaa-i, bəbəima gbɛ baa u yaa-i,
 himma dii baa u yaa-i.

² U maacemma faa aa ma yaanja yaa dumaano-na.
 U gaaŋ baa saasoreɲampānto maŋ taa u
 celieŋ nuamba-i hiema-na hiere baa u
 kakarkuono-i.

Uŋ kuɔ Diilonj-cāaraamba maŋ,
 Diilonjo suu ku solaangu-i yuɔ.

³ Nebuɔ daayo dāamu sa ji diŋ dede,
 u nyaasinni sa ji yaŋ wurma-i dede.»

Aa naa tiraa cira:
 «Yaaj i tie jaal Diilonjo-i!»

⁴ Bincuaamba komorre baa ba naa-baan daaba-i,
 a naara bimuamba naa-baan daaba-i*, ba sire
 dūuna jaal Diilonjo-i fɔŋgōtaanj-teterre-na aa ta ba
 piye wuɔ:

«Ninsonjo! Yaaj i tie jaal Diilonjo-i!»

Tūmbilonjo dərŋo ponsaanju-i

⁵ Mafammaŋ cie, molo nie piye fɔŋgōtaanj-teterre
 yanja-na wuɔ:

«Yaaj i tie jaal Diilonjo-i!
 Namaa namaŋ cāaŋ-yoŋ, namaa namaŋ kāaŋ-yoŋ,
 nelbōmbōmbaa namaano-i, baa nyuonyuɔ-baan
 namaano-i hiere,
 taa na jaal Diilonjo-i.»

⁶ Ku huonju-na, mi da ŋaa nelpūŋgu'i piyeŋ. Ba
 piyuo taa u du ŋaa hūnjulamma. Ku waa ŋaa
 diilonj-naarma. Ba taa ba piye wuɔ:

«Yaaj i tie jaal Diilonjo-i!

* **19:4** Bincuaŋ daaba-i baa bimuŋ daaba-i, nieŋ 4.4,6.

Itienjo-i Diilonjo-i Weimantienjo yaa weima-i hiere
ma yun-nu fiεfiε-i.

⁷ Yaan i yan i hõmmu fē i tie nyε
aa tie gbeliεη Diilonjo-i!

*Tũmbilonjo dõrjo ponsaangu hii ti,
u dõrjo tigiin u fεε ti.

⁸ Ba hãa dõrciεjo-i jonjorfelenjo u dii.

Ban nyiε-yo baa kompanja man, ka caa da
muimui!»

Kompan daaka pigãan Diilon-baamba maacen-
fafamma yaa-i.

⁹ *Dõrõpuõrbilonjo gbē-mi wuõ: «Nyegēη nel
daama-i wuõ: «Ban biε baman *Tũmbilonjo kãlle-
na, ba yunni dõlaa.» Aa tiraa cira: «Nel daama-i
hiere ma hilaa Diilo fuõ fεεη nun-nu, huhurma si
mei.»

¹⁰ Mi dũuna u yaanga-na miε mi jaal-o, u gbē-mi
wuõ: «Baa ce dumaa! Muõ baa nuõjo-i baa baman
wuõyaan Yesun juõ baa ninsonjo man u hũmelle-i,
ii dii kuuduõngu yaa-i. Diilon-cãarãan miε hiere,
unaa saa maar unajo. Diilonjo'i gbīε baa jaalun
daaku temma-i.»

Yesun juõ baa ninsonjo man, *Di-
ilonõpuõrbiemban waan man hiere, ma hilaa
u yaa nuõ-i.

Berru wuyaa biηwobaljo-i

¹¹ Ku huõngu-na, mi da dõrõ puurii. Un pu-
urii dumaanjo-na, mi da naacoljo nanjo nyugãan
sũmpilan-na. Ba bi naacoljo-i Nelviinjo, u yerre
nande yaa Ninsontienjo. U suõ germa aa u ce
berru-i u ninson-na. ¹² U yufienja taa a caa ηaa
dãamu, aa nyantuolbaa-ba waa bõi u yungu-na.

Yerre nande naa nyegēŋ yuə, da ma hel fuə-i-na molo sa suə di yunḡu-i. ¹³ Jonḡoruo maŋ waa u nuonḡu-na, uu naa gbuo baa tamma hiere. U yerre nande yaa waa wuə: Diilonḡ-nelma. ¹⁴ Dərsorosibaa-ba cu u huonḡ-nu baa sūmpielmba aa naa dii bimbīpielni, dugaanḡu saa waa ku diei nuə. ¹⁵ Jigāpəruonḡu waa u nuḡu-na, ku maama saa naa fa baa dədəlma-i. U ka ce ku yaa-i a muo nuəmba-i nilēiŋa-na hiere. U yaa ka waa ba yunḡ-nu baa kollunḡ-būəle. U yaa ka bi kāmā-ba ŋaa baŋ kāmā *erēsē dumaa a hiel u hūmma-i, ku yaa ba ka suə Itienḡ-i Diilonḡ jāyāmma-i. ¹⁶ U sīnni nyegāan u jonḡoruo-i-na baa u corre-na wuə: «Jāmatigi ba Jāmatigi, yuntaamba Yuntienḡ.»

¹⁷ Ku huonḡu-na, mi da *dərpuərbilonḡo naŋo yiəraaya bāanyufelle-na. Wuə piiye da gbagaga baa dūnaamba-i baa kpaalbaa-ba-i dii fēnfēlle-na wuə: «Diilonḡo ciē källe, juəŋ na ji wuo niwuoni-i. ¹⁸ Juəŋ na ji wuo jāmatigi ba kūəma-i baa sorosi ba maama-i, baa ba yuntaamba bi maama-i. Juəŋ na ji wuo sūnaamba-i baa ba taamba kūəma-i. Nelbiliemba-i hiere ba kūəma dii: Kəraamba-i baa nebimba-i, ba kūəma dii; nelbōmbōmbaa-ba-i baa nyuənyuə-baamba maama bi dii, juəŋ na ji wuo.»

¹⁹ Ku huonḡu-na, mi da biŋwobalḡo-i baa jāmatigibaa-ba-i hīema-na hiere ba tigiinḡ baa ba sorosibaa-ba-i da ba ce berru baa sūmpilantienḡo-i baa u bi sorosibaa-ba-i. ²⁰ Sūmpilantienḡ wuə bel biŋwobalḡo-i baa u pəpuərbilonḡo-i†. Pəpuərbilonḡo faŋo yaa taa u ce gbere-weima-i u cu nuəmba

† 19:20 Biŋwobalḡo yaa biŋwuonḡo maŋ hilaa hūmma-na aa u pəpuərbilonḡo yaa umanḡ hilaa hīema-na. Nienḡ sapitiri 13 baa 16.13.

yammu-i ba ta ba cu bīŋwobalŋo huon-nu. Baman naa haa bīŋwobalŋo dānyuo-i ba ferēŋ nuo aa ta ba dūuna u karkuuyo† yaanŋa-na, u ciε gbεε-weima famma yaa a pira-bei. Sūmpilantien ŋ bilaa-ba, wuo dii-ba cicēlma dāŋgboguoŋgu nan temma-na, ku maama saa fa baa hūlāŋgu-i. ²¹ Aa naa ko ba sorosibaa-ba-i hiere nanna baa jigāpōruoŋgu man waa u nuŋgu-na. Dūnaamba-i hiere baa kpaalbaa-ba-i baa jo ji ta ba ce ba bāŋgu-i.

20

Bien nuosiba ndii yuntesinni-i

¹ Ku huonŋu-na, miε mi ne da *dōrpōpuōrbilonō nano hiire u jo. Fobabalaanŋu diele waa u nanŋa-na baa jōlgōbuo nano. ² Ū ŋ juo ji hi, u bel jīεbīncōiŋo-i. U yerre yaa *Sitāni, dinande yaa *Bigāārāŋo. U bilaa-yo vaa-yo baa jōlgō-i u duo ce bien nuosiba ndii. ³ Ū ŋ vaa-yo dumaanŋo-na, u se-yo dii-yo fobabalaanŋu-na aa gbonu-kuo baa diele-i aa tiēlaa-kuo wuo u baa gbāa hel ka pira moloŋo bien daaya hōlma-na. Bien daaya da a cor, ba ka suo hiel-o nanna u da yinni cēlle.

⁴ Kufanŋu huonŋu-na, mi da fōŋgōtaŋ-titiēŋa. Baman waa tiēna-yei ba hāa-ba fōŋgūo-i ba ta ba ger. Aa banŋ kuo bamanŋ wuo ba cuu Yesu ninsoŋo huon-nu, banŋ kuo bamanŋ Diilon-nelma maama-na, miε bi da bafamba yalēiŋa-i. Kufanŋu taamba saa ta ba dūuna bīŋwobalŋo yaanŋa-na baa u karkuuyo* bi yaanŋa-na. Ba saa naa bi haa u dānyuo-i ba

† **19:20** Karkuuyo: Niēŋ 14.9 baa naaruō-i-na cicaara-i-na.

* **20:4** Karkuuyo: Niēŋ 14.9 baa naaruō-i-na cicaara-i-na.

fereŋ nuɔ. Kuŋ cie dumaanjo-na, baa sire kuon-nelle-na a jo ji tiena fɔŋgũɔ-i-na baa *Kirsa-i da ba ce bien nuɔsiba ndii. ⁵ Kuomba siredielamma yaa-i mafamma-i. Banamba ka cie bien daaya ka tɪ aa ba suɔ sire. ⁶ Baman ka sire siredielamma-na, ba yunni dɔlaa! Baŋ yeŋ Diilon-baamba, hãaliŋ-kuliŋgu yufelle bei. Ba ka ce *Diilojigãntaamba baa *Kirsa jigãntaamba aa ba ka tiena fɔŋgũɔ-i-na baa Kirsa-i bien nuɔsiba ndii daayo-na.

Ba yaraa Sitāni-i

⁷ Bien nuɔsiba ndii-waan daaya da a cor, ba ka hiel *Sitāni-i u kaso-i-na. ⁸ Duɔ hel, u ka wuɔra biŋ nileiŋa-na hiere a tãal Gɔgi-i baa Magɔgi-i†. Ba bi nelbiliemba yaa dumaanjo-na. U ka wuɔra gbura-bei wuɔ ba ji ce berru baa Diilonjo-i. Ba ka hel ŋaa nyeiŋo. ⁹ Ba hilaa terni-na hiere a jo ji dii Diilon-baamba terienŋu-i huɔŋga, Diilon uŋ kuyeŋ nelle maŋ maama-i, ba juɔ ji dii-de huɔŋga. Nŋa dãamu hilaa dɔrɔ-i-na a jo ji kukul-ba hiere. ¹⁰ Sitāni maŋ taa u tãal-ba, ba bilaa ufaŋo-i dii-yo dɔŋgbɔguɔŋgu-na u kã ka yuɔ biŋwobaljo-i baa u pɔpuɔrbilonjo-i‡. Ba ka ce sũlma-i terienŋu-na bãanŋu-i baa isuɔŋgu-i ba sa ji hel-mei dede.

Diilon uŋ ka ger dumaa

¹¹ Ku huonŋu-na, mi da fɔŋgɔtaan-tetembuɔ nanjo-i, u waa uupilaŋo; baa u Tienjo-i u dɔrɔ. Dɔrɔ-i baa hiema-i ni gbar halan kutienjo caanŋu-na, molo saa ji tiraa da-ni. ¹² Ku huonŋu-na, mi

† **20:8** Gɔgi-i baa Magɔgi-i: Ba bi Diilon-bigãarãamba yaa dumaanjo-na bande-i-na. Nieŋ Esekial sebe-i-na (Ézéchiel) 38.2; 39.1.

‡ **20:10** Biŋwobaljo-i baa u pɔpuɔrbilonjo-i, ne-ku 19.20 baa naaruɔ-i cicaara-i-na.

da nelbõmbõmbaa-ba man kuu baa nyuõnyuõ-baamba-i hiere, ba yieraaya fõngõtaan-teterre yaanga-na, aa da sebebaa-ba namba puurii, aa bi da cicēlman-wuõõ puurii. Baa ger kuõõ daaba-i hiere ba āndaangu-i a saanu baa ban ciε kuman hīema-na, a saanu baa man nyegāan sebebaa daaba-na. ¹³ Hūman wuyaa nuõmba man hiere, maa jo baa-ba. Kuliingu-i baa kuõõ-nellen wuyaa baman hiere, niε jo baa-ba. Baa ger ba āndaangu-i hiere a saanu baa ba maacemma-i. ¹⁴ Ban juõ ger-ba tī, baa se kuliingu-i baa kuõõ-nelle-i dii-ni dāngbõguõngu-na. Hāalīn-kuliingu yaa dāngbõguõõ daaku-i. ¹⁵ Baman yireiᅇa-i saa waa cicēlman-sebe-i-na hiere baa bi se bafamba-i dii-ba dāngbõguõõngu-na.

21

Dõrfelēõ baa hīefelēmma

¹ Ku huõõngu-na, mi da dõrfelēõ baa hīefelēmma*. Niman waa dīelūõ-i-na ni gbuyaa. Dāmman-nuoraangu saa waa. ² Aa da Diiloõõ nelle hilaa dõrõ-i-na ta di hiire di jo. Yerusalemufelēõ yaa juõõ dumaanõõ-na. U maama saa fa baa fafaangu-i. U gbuu migāan u fere ᅇaa sijnārān uõõ diiyan u fere dumaa duõõ ka puona baa u dõrõõ-i. ³ Miε nu molo piiye da gbagaga fõngõtaan-teterre-na wuõõ: «Diiloõõ-muntīenammu dii nelbiliemba hõlma-na fiεfiε-i-na! U ka tīena baa-ba, ba ka ce u baamba. Fuõõ fere yaa ka waa baa-ba, u'i ka waa ba Diiloõõ-i.† ⁴ U ka hur ba nyinyõlma-i hiere.

* **21:1** Dõrfelēõ baa hīefelēmma: Niεõ Isayi sebe-i-na (Ésaie) 65.17.

† **21:3** Niεõ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 37.27.

Kuliingu sie tiraa waa, balaangu sie tiraa waa, kaaluŋgu sie tiraa waa, muliema sie tiraa waa. Ancɔlɔmma gbuyaa hierē.†»

⁵ Kufanġu huonġu-na, umanġ tienaana fōnġōtaanġ-teterre-na u cira: «Fiefiε-i-na, mi bir bimbinni-i hierē niifelenni.» Aa gbē-mi wuɔ: «Nel daama-i hierē ninsoŋo, nyegēŋ-ma ŋ jina. Huhurma si diimeŋi.»

⁶ Aa tiraa cira: «Fiefiε-i-na, mi cie mi maacemma-i ti! Muɔmeŋi yaanġa-i, muɔmeŋi huonġu-i; muɔmeŋi mundommu-i, muɔmeŋi mumbalmu-i. § Hūŋkuɔsŋ da ni bel umanġ, mi ka hā-yo cicelmaŋ-hūnfoelen-hūmma-i gbāŋgbāŋ u nyɔŋ.* ⁷ Da ku saa yar umanġ, mi ka pā-yo pāŋ daama yaa-i. Mi ka waa u Diilonġ muɔ aa u waa mi bepolŋo. ⁸ Aa kortaamba-i baa bamaŋ naana mi hūmelle-i, baa pɔpɔraamba-i, baa nelkuraamba-i, baa bamaŋ cieŋ biŋwosinni-i, baa isuɔtaamba-i, baa cufēbuoltaamba-i ka hel baa coikartaamba-i ba ka dii bafamba-i dāŋgbɔguonġu nanġ temma-na, ku maama saa fa baa hūlāanġu-i. Hāalŋ-kuliingu yaa ka waa kufanġu-i.»

Yerusalemufelenġo

⁹ *Dɔrpɔpuɔrbiemba niehāi-baamba man naa bella cimmu niehāi-muumu-i baa āmbalperiema-i mu hɔmmu-na, unanġo jo ji gbē-mi wuɔ: «Jo mi ji pigāan-ni sinjārāŋo-i, jo ŋ ji da *Tūmbilonġo dɔrŋo-i.»

¹⁰ *Diilonġ-Yal die sire-mie. Mi da dɔrpɔpuɔrbilonġo kāa baa-mi tānujaataama nanġo

† **21:4** Niġŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 25.8; 35.10; 65.19. § **21:6** Niġŋ

1.8. * **21:6** Niġŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 55.1.

dɔrɔ-i-na ka pigāan-mi Diilonɔ nelle-i, ka pigāan-mi Yerusalemu man hilaa dɔrɔ-i-na tuɔ hiire u jo. ¹¹ Diilonɔ naa ce u tuɔ caa da kpoikpoi naa fuɔ un caa dumaa. U taa u caa naa jape-tāmpēlle, da muimui naa kamoeyilanni. ¹² Kokojaataama naɔ naa dii-yo huɔnga, baa dumienɔa cɔncieluo a hāi, baa dɔrpɔpuɔrbiemba cɔncieluo ba bi hāi ba ta ba niya dumienɔ daaya-i. Baa naa nyegɛn *Isirahel dūnni cɔncieluo ni hāi niini yireina-i dumienɔa yammu-na, dūngu dūngu baa ku dumelle. ¹³ Dumienɔa sa-a-siei waa koko yammu naa-i-na hiere: a siei bāpagūngu-na, a siei bāsuurungu-na, a siei doryanga-na, a bi siei cicaaryanga-na.† ¹⁴ Baa naa jina koko daayo tuole-i baa tāmpien cɔncieluo a hāi. Baa naa bi nyegɛn Tūmbilonɔ *pɔpuɔrbien cɔncieluo ba hāi baamba yireina-i tāmpien daayana.

¹⁵ Kuufingu waa baa dɔrpɔpuɔrbilonɔ man taa u piye baa-mi. Ku waa sɛnɛ-gboruɔngu. Uu naa saaya u fi nelle-i baa di dumienɔ-yammu-i baa koko fuɔ fɛrɛ-i hiere. ¹⁶ Nelle naa waa pɔgɔnni naa, di pɔpɔrma taa ma saa baa di kpokpomumma-i. Dɔrpɔpuɔrbilonɔ wuɔ fi-de hiere baa u gboruɔngu-i a da yienɔ diei yuu sitadibaa‡ neifien-niediei; ku saa baa kilobaa neifelle nuɔsūɔ. Di pɔpɔrma-i baa di kpokpomumma waa kuuduɔngu, halle baa di jajaatamma-i hiere. ¹⁷ Wuɔ fi koko jajaatamma-i

† **21:13** Niɛn Esekiel sɛbɛ-i-na (Ézéchiel) 48.30-35. ‡ **21:16** Sitadibaa: Gireki ba niifinni-i. Sitadi diei yuu metiribaa nuɔsūɔ. Teriengu fanɔgu-na, sitadibaa neifien-niediei yuu kilobaa neifelle nuɔsūɔ temma.

a da u yuu nelbilien miε nakørni[§] komuøn-niehái baa ni naa; ku saa baa metiribaa komuønja siei baa ba ndii temma. ¹⁸ Koko daayo naa ma baa jape-tämpëlle, aa nelle fande fεε-i di ma baa sēne kerre. Sēne daayo taa u ne u tãnu ŋaa kamoelé. ¹⁹ Tämpëfεfεiŋa-i a sinni-na hiere a yaa naa ce tuɔlnu koko tuole-i:

Diélã-diele-i jape-tämpëlle,
 hãaliŋ-diele-i safir-tämpëlle,
 sieliŋ-diele-i agate-tämpëlle,
 naaliŋ-diele-i emerodi-tämpëlle,
²⁰ diiluŋ-diele-i onike-tämpëlle,
 niediei-diele-i sarduoni-tämpëlle,
 niehái-diele-i kirsoliti-tämpëlle,
 niisiei-diele-i beril-tämpëlle,
 nennaa-diele-i topasi-tämpëlle,
 cincieli-diele-i kirsopasi-tämpëlle,
 cincielluo baa diélã-diele-i turkuosi-tämpëlle
 aa cincielluo baa hãaliŋ-diele-i ametisi-tämpëlle.

²¹ Baa naa sisin dumienja cincielluo baa a hãiwaan daaya dūnfenni-i baa niibilenniŋ-tämpieŋa. Dūnfienŋu diei tämpëfifille diei. Baa naa ce sēnekerre a haa ponsanatigerre-na hiere. U taa u ne u tãnu ŋaa kamoelé.*

²² Diilon-dūŋgu saa waa nel daade-na. Itieno-i Diilono-i Weimantieno-i, baa *Tūmbilono-i, baŋ yeŋ ba fεε, yuŋgu si dii Diilon-dūŋgu waama-na. ²³ Diilon uŋ cie di ta di caa kpoikpoi dumaanjo-na, bãaŋ-maama saa waa bei, cein-maama

§ 21:17 Nakørni: Yiinataamba taa ba fi baa ba nakørni-i, a ce dumaanjo-na ba kuufiŋgu-i ba bi-ku nakørũŋgu. Nakørũŋgu diei saa baa metiri boluon temma. * 21:21 Nieŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 54.11-12.

saa bi waa bei. Tūmbilonjo yaa waa ba fitnuo-i.
²⁴ Nuomba-i nilēiŋa-na hiere, ba ka ta ba ce ba
 bāanġu-i nel daade cecerma-na. Jāmatigibaa-
 ba-i hīema-na hiere, ba ka jo baa ba nagāŋ-niini-i
 kusuŋ-nu'i. ²⁵ Ba sa suŋ isuŋgu nel daade-na,
 a ce dumaanjo-na di dumieŋa yammu sa biŋ da.
²⁶ Ba ka jo baa nilēiŋa-i hiere a bīmbīfafanni-i baa
 a daluo-i kusuŋ-nu'i. ²⁷ Nga bīŋkūbabalaanġu siε
 gbāa suur-diε, pōpōraamba siε gbāa suur, coikar-
 taamba siε bi gbāa suur. Baŋ nyegāan baman
 yireiŋa-i Tūmbilonjo cicēlman-sebe-i-na, ba yaa ka
 suur yon.†

22

¹ *Dōrpōpuorbilon wuŋ pigāan-mi cicēlman-
 nuoraanġu-i. Ku gbuu ta ku ne da kilekilekile.
 Ku taa ku būŋ ku hel Diilonjo-i baa Tūmbilonjo-i
 ba teterre yaa nuŋ-i* ² ku suur nellen-huŋga-na.
 Cicēlman-tibiŋgu waa nuoraan daaku kōtōnni
 hāi-i-na hiere. Ku taa ku man cīncieluo i hāi
 benduole-na; ceinjo ceinjo ku man. Ba taa ba ce
 perru baa ku fielu-i nilēiŋa-na hiere. ³ Diilonj un
 haa u nubabalaanġu-i kuman nuŋ-i, ku siε gbāa da
 nel daade-na.

Diilonjo-i baa Tūmbilonjo-i ba teterre ka waa
 nellen-huŋga-na. Diilonjo cāarāamba ka ta ba jo
 ba jaal-o diε. ⁴ Ba ka ta ba da u yufelle, u yerre
 ka nyegēŋ ba yaadamma-na. ⁵ Itienjo-i Diilonjo ka
 ce terieŋgu-i cerre hā-ba. A ce dumaanjo-na ba siε

† **21:27** Nien Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 60.3-5,11,19-20; 52.1 baa Esekiel
 sebe-i-na (Ézéchiel) 44.9. * **22:1** Cicēlman-nuoraanġu: Nien Esekiel
 sebe-i-na (Ézéchiel) 47.1 baa Sakari sebe-i-na (Zacharie) 14.8.

tiraa ta ba suɔ isuwɔŋgu nel daade-na; fitiŋ-maama sie tiraa waa-bei, bāaŋ-maama sie bi tiraa waa-bei. Ba ka tɛ fɔŋgũ-i-na gbula, ba sa ji kā terienɔgu.

Yesu jomma piyaa

⁶ Ku huonɔgu-na, *dɔrpɔpuɔrbilonɔ gbẽ-mi wuɔ: «Nel daama-i hiere ninsonɔ, huhurma si dii-mɛi. Itienɔ-i Diilonɔ maŋ diyaan nelma-i u *pɔpuɔrbiemba nunni-na, u puɔraa u dɔrpɔpuɔrbilonɔ duɔ ji tũnu u cāarāamba-i maman ka ce yibien daaya-na.»

⁷ Yesu waan-ma wuɔ: «Niɛŋ, mi ka jo yibien daaya-na! Baman bilaa nelma maŋ nyegāan sɛbɛ daayo-na nammu hāi, kutaamba yunni dɔlaa.»

⁸ Nel daama-i hiere, muɔ Nsāa mi daa-ma nuɔ, aa tiraa nu-ma baa mi tũnni-i. Miŋ daa-ma dumaaŋo-na, dɔrpɔpuɔrbilonɔ maŋ pigāan-mi baa-ma, mi dũuna u yaanɔga-na da mi jaal-o. ⁹ U gbẽ-mi wuɔ: «Baa ce dumaa! Muɔ baa nuɔŋo-i hiere Diilon-cāarāan miɛ. Ii dii kuuduɔŋgu yaa baa ŋ natobimba-i *Diilopɔpuɔrbiemba-i, baa baman bilaa sɛbɛ daayo nelma-i nammu hāi hiere; unaa saa maar unanɔ. Diilonɔ'i gbɛ baa jaalun daaku temma-il!»

¹⁰ Aa naa cira: «Nel daama cemmaŋ-huonɔgu hii tɛ, a ce dumaaŋo-na baa fuo maman nyegāan sɛbɛ daayo-na. ¹¹ Baman ciɛŋ kuubabalaanɔgu-i, ba cor baa ba kuubabalaanɔgu cemma-i. Baman guɔlaaya ba fɛɛ, ba cor ba ta ba guɔla ba fɛɛ ba kā. Baman ciɛŋ ānfafamma-i, ba faya ba fɛɛ baa ma cemma-i. Baman biyaa Diilon-maama-i, ba cor ba ta ba ce Diilonɔ huonɔga-i.»

12 Yesu waan̄-ma wuo: «Nien̄, mi ka jo yibien̄ daaya-na! Aa da mie mi jo, mi ka bel b̄n̄kūnggu mi nan̄-na ji p̄ā nelien̄o nelien̄o baa u maacemma sullu-i.†

13 Muəmei yaan̄ga-i muəmei huon̄gu-i, muəmei d̄ielūə muəmei tuogbuole-i, muəmei mundommu-i muəmei mumbālm̄u-i.‡» 14 Baman̄ saaraan̄ ba jon̄gorbaa-ba-i ba yunni d̄əlaa. Ba ka da wuo cicēlman̄-tibiin̄gu bien̄a-i aa da munsuurmu Yerusalemufelen̄o-na. 15 Nga p̄əp̄əraamba-i, baa isuətaamba-i, baa kakarkuontaamba-i, baa nelkuraamba-i, baa cufēbuoltaamba-i, baa coiman̄ muyaanu baman̄ yunni-i hiere ba sie da munsuurmu.

16 «Muə Yesu, muəmei puəraa mi d̄ərp̄əpuərbilon̄o-i baa nel daama-i u duə ji wan̄-ma pigāan̄ Diilon̄-dūn̄-baan̄ namaan̄o-i hiere. Muəmei *Davidi h̄āyēln̄ muəno-i. Muəmei cuoməele-i§.»

17 *Diilon̄-Yalle-i baa Tūmbilon̄o d̄ərn̄o-i* ba cira: «Jo!»

Uman̄ duə bi nu-ma, u gb̄ie u cira: «Jo!»

Hūn̄kuəsin̄ da ni bel uman̄, kutien̄o jo. Uman̄ duə tuə taara cicēlman̄-hūmma-i, u jo u ka da-ma gbān̄gbān̄.

Andaperien̄gu

18 Muə Nsāa, mi ka gboya-nei baa nel daama-i: Nelma man̄ waan̄ sebe daayo-na, nuəni man̄ da n̄ nu-ma aa dii kunan̄gu mei naara, āmbalma man̄

† 22:12 Nien̄ Gbeliemān̄-nalāan̄gu-na (Psaume) 28.4 baa Seremi sebe-i-na (Jérémie) 17.10. ‡ 22:13 Nien̄ 1.8. § 22:16 Nien̄ 2.28; 5.5. * 22:17 *Tūmbilon̄o d̄ərn̄o yaa Diilon̄-dūn̄-baamba-i. Nien̄ 19.5-10.

maama-i waan sebe huɔŋga-na, Diilonɔ ka naaramɛi ŋ mulɛma-na. ¹⁹ Uman duɔ bi hiel kunangu nel daama-na, Diilonɔ ka hiel kutienɔ nunɔgu-i bimbifafanni man maama-i waan sebe daayo-na: U sie da wuo cicɛlman-tibiingu biena-i, u sie bi da suur Diilonɔ nelle-na.

²⁰ Ninsowaraɔ yaa waan daama-i baa-mi hiere, u gbaraa-ma wuɔ: «Mi ka jo yibien daaya-na ninsoɔ.»

Yesu, Itien nuɔ, jo! Mi taara ku yaa-i.

²¹ Itienɔ-i Yesu u kãyã-nei hiere.

Diilon-nelma Tobisifeleni
New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cerma

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
ff6ceee3-e395-5530-a5c5-85fce8e77c3d